

AIHS

ve

BİREYSEL

BASVURU

HAKKI

Ankara Barosu
İnsan Hakları Komisyonu Yayınları
1- AIHS ve Bireysel Başvuru Hakkı
2- TMY'nin 8. Maddesi ve Ertosun Kararı
3- Devlet Gözetlik Mahkemeleri
4- İnsan Hakları Müdahalesi ve Yasal Süreç

Ankara Barosu
İnsan Hakları Komisyonu

İnsan Hakları Dizisi, Genişletilmiş 2. Baskı / Nisan 2000

Ankara Barosu
İnsan Hakları Komisyonu Üyeleri

Güner AKYAZI, Mehmet CENGİZ

Sanem ÇİPA, Arzu DEMİR

Özden GAZIALEM, Şenal SARIHAN,

Saliha SAVAŞKAN, Selcuk ULUSOY

Ankara Barosu
İnsan Hakları Komisyonu Yayınları

- 1- AİHS ve Bireysel Başvuru Hakkı
- 2- TMY'nin 8. Maddesi ve Erdost Kararı
- 3- Devlet Güvenlik Mahkemeleri
- 4- İnsan Hakları Mücadelesi ve Yasal Süreç
- 5- Türk İnfaz Sisteminin Sorunları

SUNUŞ

Anayasa'nın 90. maddesinde; **“Usûlüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz”** denilmekte ve **“Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmalar”**dan söz edilmektedir.

Yine Anayasa'nın **“Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasının Durdurulması”**na ilişkin 15. maddesinde; **“Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde... durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir”** hükmüne yer verilirken; **“milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla”** denilerek, söz konusu hallerde dahi, diğer temel hak ve özgürlüklerden farklı olarak uluslararası sözleşmelerde belirtilen hak ve özgürlüklere dokunulamayacağı vurgulanmıştır.

Buna göre;

- Uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir ve bu anlamda iç hukukun bir parçasıdır.
- Uluslararası sözleşmelerle getirilen düzenlemelerin, iç hukuka ilişkin yasaları değiştirici özelliği vardır.
- Anayasa'ya aykırılıkları iddia edilemeyeceğinden, **“kanun hükmünde”** olan bu uluslararası sözleşmeler, iç hukuka ilişkin yasalardan üstündürler ve normlar hiyerarşisinde Anayasa ile diğer yasalar arasında bir konumda bulunmaktadır.

Anayasal düzenleme bu olmakla birlikte Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, buna bağlı protokoller, ILO Sözleşmeleri, vb. gibi Türkiye'nin de imzası bulunan ve Anayasa'nın 90. maddesindeki usule göre yürürlüğe konulmuş olan uluslararası sözleşmeler hukuk pratiğimize yansımakta mıdır? Kısaca yanıt verirsek; Hayır!

Oysa, mevcut Anayasal düzenlemeye göre, bu uluslararası sözleşmeler Ceza Yasası, Medeni Yasa, Sendikalar Yasası, Dernekler Yasası, Siyasi Partiler Yasası, Seçim Yasası... gibi yasalarla birlikte ele alınmalı, hatta bu yasalarda yer alıp da sözkonusu uluslararası sözleşmele-

re aykırı düşen hükümler yerine , uluslararası sözleşme hükümleri uygulanmalıdır. Anayasal düzenleme bunu gerektirmektedir. Ama pratiğe bakıyoruz; bunlarda belirtilen taahhütlere uymak durumunda bulunan kamu otoritelerinin, bunları uygulamakla yükümlü yargıçların, bu uluslararası sözleşmelerden haberleri dahi yoktur.

Adeta Devlet, altına imzasını koyduğu, Parlamentosunda yasa ile onayladığı bu sözleşmeleri “*yok*” farzetmekte, Anayasa’nın 90. maddesini görmezden gelmektedir. Bu sözleşmeler, dışa karşı bir propoganda unsuru, bir reklam malzemesi gibi algılanmaktadır.

Bazı mağazalar vardır. Vitrine özel yapılmış, albenili mamuller koyarlar. Üzerine de yazarlar: “*Numunedir Satılmaz!*” diye. İhtiyacınız varsa da, beğendiğiniz bu mamulü satın alamazsınız. Sizin için imal edilmemiştir. Amaç reklamdır. Aslında hizmete sunulmamış bir mamulü, reklam olsun diye vitrine koymak, ticari anlamda ne kadar “*tutarsız*” ise, Anayasa ile belli özellikler bahsettiğiniz ve imzanızla taahhüt ettiğiniz sözleşmeleri uygulamamak da hukuksal anlamda o kadar “*tutarsız*”dır.

Bu “*tutarsızlığa*” biran önce son verilmesi dileğiyle...

Av. Mehmet CENGİZ

AIHS'NE GİDEN TARİHİ SÜREÇ

1945; Birleşmiş Milletler Andlaşması

10 Aralık 1948; İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

5 Mayıs 1949; Avrupa Konseyi

12 Aralık 1949; 5446 s. yasa ile Türkiye, Avrupa Konseyi Statüsünü onayladı
(Katılım: 8 Ağustos 1949)

4 Kasım 1950; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi imzalandı

3 Eylül 1953; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi yürürlüğe girdi

10 Mart 1954; Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ilişkin
onay belgesini verdi

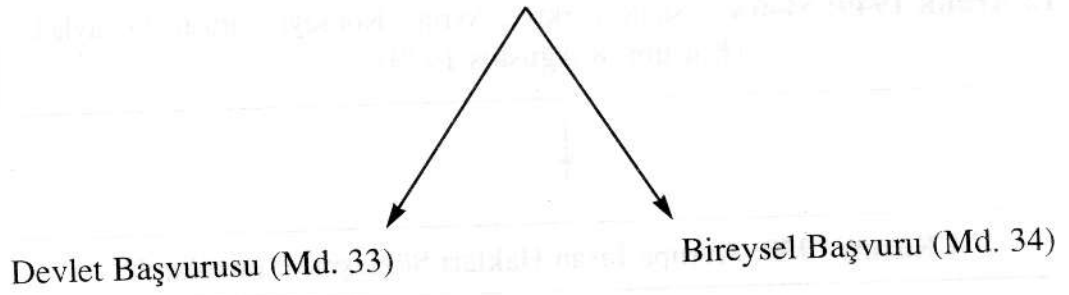

28 Ocak 1987; Türkiye bireysel başvuru hakkını tanıdı

AIHS'NİN TEMEL ÖZELLİKLERİ

- Sözleşme, bireyi de uluslararası hukukta hak sahibi yapmıştır.
- Sözleşmenin bel kemiği, bireysel başvuru hakkıdır.
- Devlet başvurusu, ortaklaşa güvence olarak öngörülmüştür.
- Sözleşmenin sağladığı güvence ikincildir.
- Sözleşme ile sağlanan haklardan yabancılar da yararlanır
- Sözleşme, devletlerin çekince koyma hakkını sınırlandırmıştır.

AIHS'NE GÖRE ULUSLARARASI KORUMA

DEVLET BAŞVURUSUNUN NİTELİĞİ

- Sözleşmeden doğan nesnel bir yetkidir.
- Bu tür başvurularda, Sözleşmeye aykırı eylem ve işlemin başvuran devleti doğrudan ya da dolaylı olarak etkilemesi gerekmez. Başvuruda bulunan devletin çıkarı aranmaz.
- Uygulamada siyasal baskı aracı olarak kullanılmaktadır.

AIHS'NİN KAPSAMI

(Sözleşme, çeşitli zamanlarda imzalanmış 11 protokol ile tamamlanmıştır)

SÖZLEŞME

- Yaşama Hakkı
- İşkence yapma, insanlık dışı ve haysiyet kırıcı davranışlarda bulunmak ve ceza verme yasağı
- Kölelik, kulluk... yasağı
- Özgürlük ve kişi güvenliği hakkı
- Suç ve cezaların kanuniliği
- Özel yaşantıya ve aile yaşantısına, konut ve haberleşme özgürlüğüne saygı hakkı
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü
- Düşünceyi açıklama özgürlüğü
- Toplantı ve dernek (sendika) kurma özgürlüğü
- Evlenme ve aile kurma hakkı
- Hak arama özgürlüğü

1 NOLU PROTOKOL

(1954) (Türkiye tarafından da imzalanmıştır)

- Mülkiyet hakkı
- Eğitim ve öğrenim hakkı
- Serbest seçim yapma hakkı

4 NOLU PROTOKOL

(1968) (Türkiye imzalamamıştır)

- Sözleşmeden doğan bir yükümlülük için kişi özgürlüğünü kısıtlama hakkı
- Serbestçe dolaşma ve konut seçme hakkı
- Vatandaşların sınırdışı edilmesi ve ülkeye girmelerinin engellenmesi yasağı
- Vatandaşların topluca sınırdışı edilmeleri yasağı

6 NOLU PROTOKOL

(1985) (Türkiye imzalamamıştır)

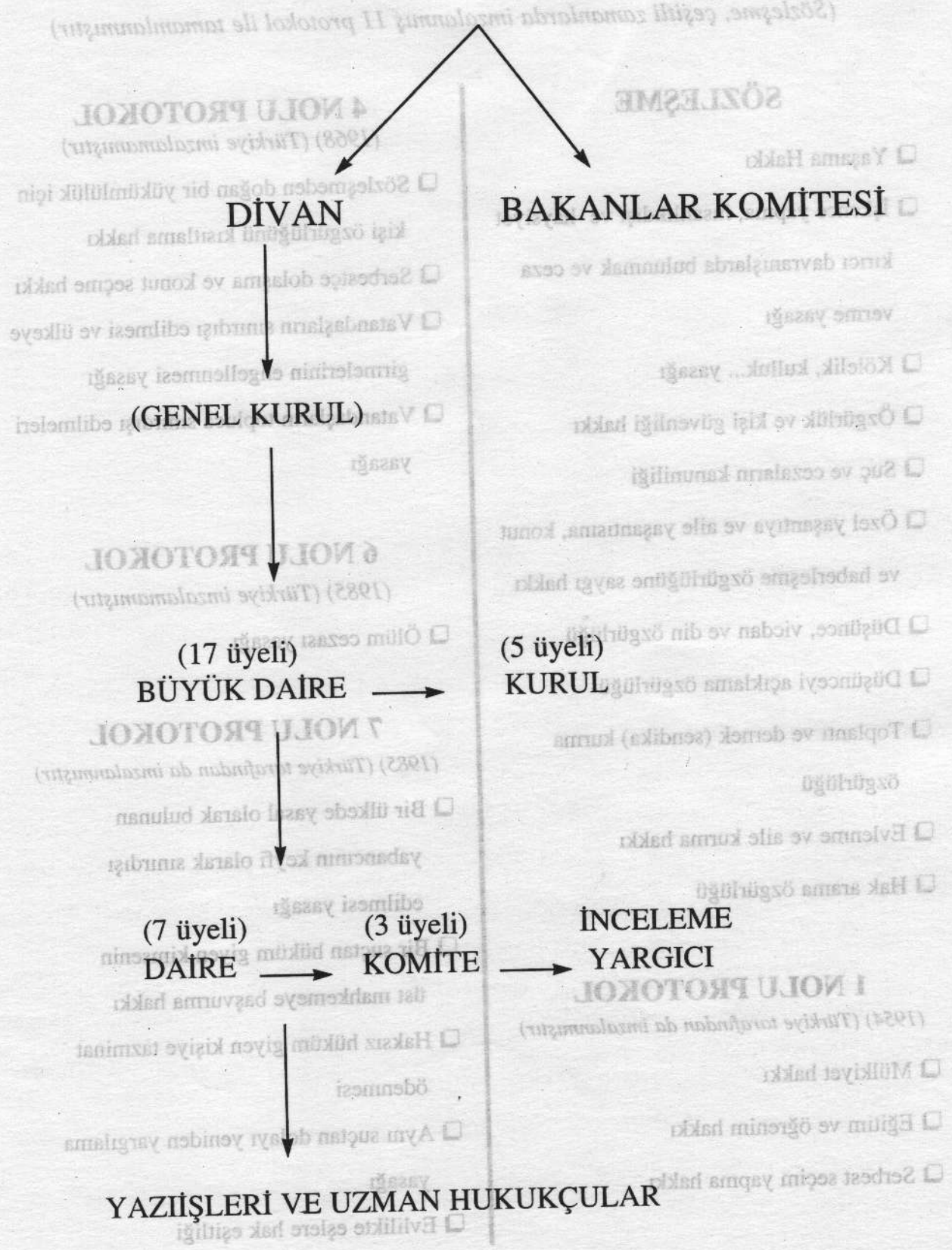
- Ölüm cezası yasağı

7 NOLU PROTOKOL

(1985) (Türkiye tarafından da imzalanmıştır)

- Bir ülkede yasal olarak bulunan yabancıların keyfi olarak sınırdışı edilmesi yasağı
- Bir suçtan hüküm giyen kimsenin üst mahkemeye başvurma hakkı
- Haksız hüküm giyen kişiye tazminat ödenmesi
- Aynı suçtan dolayı yeniden yargılama yasağı
- Evlilikte eşlere hak eşitliği

İİHS ORGANLARI

AIHS ORGANLARININ ETKİNLİKLERİ

❑ 11 Nolu Protokol ile, daha önce yürürlükte olan ikili (Komisyon-Divan) ve sürekli denetim sistemi yerine, tek mahkemeden (Divan/İnsan Hakları Mahkemesi) oluşan sürekli denetim sistemi getirilmiştir.

❑ Bu mahkemeye, bütün davacılar doğrudan doğruya başvurabilmektedirler.

❑ Mahkeme, kendi içinden oluşturduğu 3 üyeli komiteler aracılığıyla açıkça dayanaksız olan başvuruları, ilk aşamada (oybirliğiyle) elemektedir.

❑ Mahkeme, işlerin çoğu bakımından 7 üyeli daireler (Chambres) biçiminde çalışmaktadır. Ayrık olarak, önemli işlerde 17 yargıçtan oluşan Büyük Daire (Grande Chambre) karar vermektedir.

❑ Mahkeme Başkanı ve Daire Başkanları, içtihatla birliği sağlamak amacıyla Büyük Daire'nin doğal üyesidirler. Davalı devlet adına seçilen yargıç da, incelenen hukuk sisteminin anlaşılmasına yardımcı olmak bakımından Büyük Daire'nin doğal üyesidir.

❑ Bakanlar Komitesi'nin daha önce Sözleşme'nin 32. maddesinde öngörülen karar yetkisi kaldırılmıştır. Zira, bütün işlerin mahkemeye götürülmesi olanak içindedir. Buna karşılık Bakanlar Komitesi'nin, Sözleşme'nin 54. maddesiyle sahip olduğu Divan kararlarının uygulanmasının gözetim yetkisi devam etmektedir.(Md. 46)

❑ Bireye dava hakkı tanındığı için, bireysel başvuru zorunlu yetki haline gelmiştir. Devlet başvurusu da zorunlu yetkidir. Zaten 11 Nolu Protokol öncesinde de, Sözleşme'ye taraf devletleri tümü, bireysel başvuru ve Divan'ın zorunlu yetkisini tanımış durumdaydılar.

❑ Daha önce Komisyon Sekreterliği'nce, başvuru üzerine taraflarla yapılan ilk yazışmalar, artık Komisyon'un kaldırılmasıyla, Mahkeme Yazmanlığı (Yazışleri) tarafından yürütülmektedir.

DİVAN

- Yargılama organıdır.
- Daimi olarak görev yapar.
- Sözleşmeci devletlerin sayısı kadar yargıçdan oluşur.
- Yargıçlar, 6 yıl için, her sözleşmeci devletçe gösterilen 3 aday arasından Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nce seçilir.
- Yargıçlar, kendilerini aday göstermiş olan devletlerden bağımsız olarak kendi adlarına görev yaparlar.
- Divan'ın Sözleşmeyi yorumlama yetkisi vardır.
- Yalnız Sözleşmenin çiğnendiğini saptamakla kalmaz, yakınılan devleti tazminata da mahkum edebilir.
- İşlerin çoğu bakımından 7 üyeli daireler biçiminde çalışır. Önemli işler, 17 yargıçtan oluşan Büyük Daire'de karara bağlanır.

GENEL KURUL

- Belirli süreler için kurulan Dairelerden oluşur.
- 3 yıl için görev yapmak üzere kendi Başkanını, bir veya birden çok Başkan Yardımcısını seçer.
- Divan Dairelerinin Başkanlarını seçer.
- Divan İçtüzüğünü yapar.
- Yazışleri Müdürü ile bir ya da birden fazla Müdür Yardımcısı seçer.

BAKANLAR KOMİTESİ

- ❑ Avrupa Konseyi üyesi devletlerin Dışışleri Bakanlarından oluşur.
- ❑ Dışışleri Bakanları önemli toplantılar için yılda bir veya iki kez toplanırlar. Bunun dışında, Bakanlar Komitesi'nin görevini, üye devletlerin daimi temsilcilerinin katılımı ile oluşan "Delgeler Komitesi" yerine getirir.
- ❑ Daha önce, Sözleşmenin 32. maddesiyle sahip bulunduğu yargılama ve karar yetkisi, 11 Nolu Protokol ile kaldırılmıştır. Ancak, Sözleşmenin 54. maddesiyle sahip bulunduğu, Divan kararlarının uygulanmasını gözetim yetkisi devam etmektedir.
- ❑ Divan kararlarının ilgili devletçe yerine getirilmesi için gerekli önlemleri alır. Uymayan devletler için Avrupa Konseyi'nden çıkarmaya kadar varan yaptırımlar uygulayabilir.
- ❑ Divan'ca, Sözleşmenin çiğnendiğine karar verilmesi durumunda Komite ilgili devlete bir süre vererek kararın yerine getirilmesini ister. İlgili devlet çiğnemeyi ve sonuçlarını ortadan kaldırarak, alınan önlemleri Komite'ye bildirir. Bakanlar Komitesi alınan önlemlerden tatmin oluncaya kadar konu gündemde kalır.
- ❑ Komite üçte iki çoğunlukla karar verir.

BİREYSEL BAŞVURU HAKKININ KÖTÜYE KULLANILMASINI ÖNLEMELİK İÇİN ALINAN ÖNLEMLER

- Sözleşmenin hiçbir hükmü Sözleşme ile getirilmiş olan haklarla özgürlüklerin yok edilmesine yönelik herhangi bir eyleme girişilmesi hakkını verir biçiminde yorumlanamaz (Md. 17).
- Bir başvurunun ele alınıp incelenebilmesi için esastan yoksun ve başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde olmaması gerekir (Md. 28 ve 35).
- Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden diğer genel bir tehlike durumunda sözleşmeci devletler durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere ve uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleri ile bağdaşmak koşulu ile geçici olarak bu Sözleşme ile üstlendikleri yükümlülüklerine aykırı önlemler alabilirler (Md. 15). (Bu, devlet başvuruları için de geçerlidir). (Yazışma hakkı işkence ve kölelik yasağı, kanunsuz suç ve ceza olmaz kuralı askıya alınmayacak haklardandır).

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ'NE KİMLER BAŞVURABİLİR?

Divan'a bireysel başvuruda bulunabilme hakkı Sözleşme ile;

- Kişilere
 - Hükümetdışı kuruluşlara
 - İnsan topluluklarına
- tanınmıştır.

AIHM'NE BAŞVURABİLME YETENEĞİ AÇISINDAN GERÇEK KİŞİLER

- Bireysel başvuru hakkı yalnız vatandaşlar değil tüm yabancılara da tanınmıştır.
- Her sözleşmecî devlet, kendi yetki alanında bulunan "herkese" Sözleşme ile güvence altına alınmış olan hak ve özgürlükleri tanımakla yükümlüdür.
- Kişinin, Divan'a başvurabilmesi için, Sözleşme ile güvence altına alınmış olan hak ve özgürlüklerin çiğnenmesi, bundan kendisinin 'mağdur' duruma düşmüş olması, "zarar görmesi" Sözleşme ile güvence altına alınmış olan "hakkının çiğnenmesi" gerekir.
- Divan'a başvurabilmek için, kişinin ulusal hukuka göre hak sahibi olması, hakkını kişisel olarak kullanabilme yeteneğine sahip bulunması gerekmez (Reşit ya da mümeyyiz olmayanlar, hatta akıl hastası olanlar bile Divan'a başvurabilirler.)
- Divan'a başvurabilmek için ilgili devletin uyruğu olmak, ülkesinde bulunmak gerekmez. Yabancılar, uyruksuzlar, hatta yasal yollardan o ülkede bulunmayanlar da başvuruda bulunabilirler.

AIHM'NE BAŞVURABİLME YETENEĞİ AÇISINDAN HÜKÜMET DIŞI KURULUŞLAR ve KİŞİ TOPLULUKLARI

- Ulusal hukuka uygun olarak oluşturulan tüm topluluklar bu kavramın kapsamı içindedir.
- Hangi düzeyde olursa olsun, kamu gücünü kullanan topluluklar bireysel başvuruda bulunamazlar.
- Tüzel kişiliği olmayan kişi topluluklarının bireysel başvuruda bulunabilmeleri için, ya topluluğu oluşturan kişilerin başvuruyu tek tek imzalamaları ya da başvuracak kişiye temsil yetkisi vermeleri gerekir.
- Dernek, sendika, ortaklık ve vakıf gibi kişi veya mal toplulukları, ancak kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda başvurabilirler. Bunların, üyelerinin çıkarlarını korumak için Divan'a başvurma yetkileri yoktur.

AİHS-ULUSAL HUKUK ve ULUSAL MAHKEMELER

- Divan, ilgili ulusal hukuk açısından bağlı değildir. Sorun, Sözleşme açısından değerlendirilir.
- Sözleşme ve eklerinde yer almayan haklar için Divan'a başvurulamaz.
- Divan, ulusal mahkemelerin üstünde, onları kararlarını bozan ve onların yerine karar alan bir organ değildir.

AİHM'NE NE ZAMAN BAŞVURULABİLİR?

- Divan'a başvurabilmek için, öncelikle iç hukuk yolları tüketilmiş olmalıdır.
- İlgili, iç hukuk yollarına başvururken, hiç değilse öz olarak, yakınılan tutum ve davranışların, Sözleşmeye aykırı olduğunu ileri sürmüş olmalıdır.
- İç hukuk yolları tüketicikten sonra 6 ay içinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yazılı olarak başvurulmalıdır (Bu hak düşürücü bir süredir).

BAŞVURU KİME KARŞI YAPILABİLİR?

- Kişilere karşı Divan'a başvurulamaz. Başvurular ancak sorumlu devlete karşı yapılabilir.
- Aleyhine başvuruda bulunulan devletin mutlaka sözleşmeci, yani Sözleşmeyi onaylamış devletlerden olması gerekir.

AIHM'NDE İZLENEN YÖNTEM

- Başvuru üzerine, dava dilekçesi bir Daire tarafından kayda geçirilir ve İnceleme Yargıcı'na (Juge Rapporteur) verilir.
- İnceleme Yargıcı için ilk aşamada reddi kanısında ise, işi kendisinin de katıldığı 3 üyeli Komite'ye götürür. Komite, oybirliği ile red kararı alabilir. Bu takdirde, bu karar kesindir.
- İnceleme Yargıcı için ilk aşamada reddedilebilecek nitelikte olmadığı ve bir ilke sorunu niteliğinde olduğu kanısında veya 3 üyelik Komite, red konusunda oybirliğine varamamışsa, başvuru 7 üyeli Daire (Chambres) tarafından incelenir.
- Daire, işin özü hakkında karar vermeye yetkilidir (Gerekliyse iş, yetki yönünden karara bağlanır).
- Başvuru Daire önüne geldiğinde, İnceleme Yargıcı dosyayı hazırlar ve taraflarla temas kurar. Taraflar görüşlerini yazılı olarak sunarlar.
- Dosya tamamlandığında konu Daire'de duruşma yapılarak görüşülür (İstisnai koşullar nedeni ile tersine karar verilmedikçe duruşmalar alenidir. Mahkeme Başkanı tersine karar vermedikçe, Yazışmaları Müdürü'ne teslim edilen belgeler kamuya açıktır).
- Daire, hükme kadar taraflara dostça çözüme varmaları için yardımcı olur.
- Dostça çözüme ulaşılamamışsa Daire hükmünü verir.
- Daire önüne gelen işin çözümünde Mahkemenin daha önce verdiği bir kararla çelişki görürse veya bir ilke kararı söz konusu ise, işten el çekerek, 17 üyeli Büyük Daire'ye (Grande Chambre) başvurma kararı alabilir (Bunun için tarafların hiçbirinin itiraz etmemiş olması gerekir).
- Hükmün verilmesi üzerine, taraflar 3 ay içinde işin Büyük Daire önüne götürülmesini isteyebilirler. İşin Büyük Daire önüne götürülmesi, ayrık durumlara özgü olarak öngörülmüştür. İş, Sözleşmenin yorum ve uygulanmasına ilişkin ciddi bir sorun içeriyorsa veya kişisel olmayan genel/nesnel nitelikte bir sorun söz konusu ise Büyük Daire tarafından yeniden ele alınması istenebilir.
- Konunun Büyük Daire tarafından incelenmesi istendiğinde, Büyük Daire içinde oluşturulan 5 üyeli Kurul, yeniden inceleme isteminin kabulü hakkında karar verir. Kurul'un bu konudaki kararı kesindir.

HÜKMÜN KESİNLEŞMESİ

- Büyük Daire’ni kararları kesindir.
- Daire’nin kararları aşağıdaki hallerde kesinleşir:
 - Taraflar davanın Büyük Daire’ye gönderilmesini talep etmeyeceklerini bildirirlerse;
 - Karardan itibaren 3 ay içinde, olayın Büyük Daire’ye gönderilmesi istenmezse;
 - Büyük Daire içinde oluşturulan 5 üyeli Kurul, gönderme istemini reddederse,
- Kesinleşen kararlar yayınlanır ve Bakanlar Komitesi’ne gönderilir.
- Kesinleşen kararlar, uluslararası hukuk bakımından bağlayıcıdır. Bu bağlayıcılığın sonuçları, Bakanlar Komitesi tarafından izlenir.

ÖNKOŞULLAR YÖNÜNDEN İNCELEMEDE RED SEBEPLERİ

- Başvuru imzasız ya da “anonim” ise;
- İç hukuk yolları tüketilmeden yapılmış ise;
- Şözeleşmenin ilgili devletçe onayından önceki bir olaya ilişkin ise;
- Daha önce incelenmiş ve karara bağlanmış bir başvurunun esas itibariyle aynı ise;
- Başka bir uluslararası soruşturma ya da çözüm merciine sunulmuş bir olaya ve yeni olgular içermiyor ise;
- Başvuru hakkının kötüye kullanılması niteliğinde ise;
- Sözleşme ile korunan hak ve özgürlüklere ilişkin değil ise;
- Yalnızca, ulusal bir mahkemenin verdiği kararın, hukuk veya olay yönünden sakat olduğu savına dayanıyor ise;

Başvuru, yakınılan devletin görüşünü almaya gerek görülmeden reddedilmektedir.

Bu red kararı, her aşamada verilebilir.

BAŞVURUNUN KAYITTAN DÜŞÜRÜLMESİ

- Mahkeme, yargılamanın her aşamasında;
 - Başvuran, başvurusunu takip etmek istemezse;
 - Sorun çözülmüşse;
 - Mahkemece belirlenen diğer herhangi bir nedenle, başvurunun incelenmesine devam etmek haklı görülmezse;

Başvuruyu kayıttan düşürebilir.

- Bununla birlikte, Sözleşmede ve Protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı gerektiriyorsa (başvuran vazgeçse dahi) Mahkeme incelemeyi sürdürebilir.
- Mahkeme, koşullar haklı kılıyorsa, kayıttan düşürülmüş başvuruyu da yeniden dava listesine alabilir.

DOSTÇA ÇÖZÜM YOLU

Başvuruyu sonuçlandıran yollardan biri de “dostça çözüm” yoludur. Başvurunun önkoşullar açısından kabulünden ve esasın incelenmesine geçilmesinden sonra, esas hakkında karar verilmeden önce, Mahkeme aracılığıyla taraflar arasında dostça çözüm yolları aranır.

Dostça çözüme ilişkin girişimler, taraflar arasında Mahkeme aracılığıyla gizli olarak yürütülür.

Dostça çözümde iki nokta önem taşır. Bunlardan biri taraflar arasında bir uzlaşmaya varılması, diğeri de varılan uzlaşmanın Mahkemece de benimsenmesidir. Dostça çözümde iki tarafın anlaşmış olması yeterli değildir. Bulunan çözüm yolunun, Sözleşmenin amacına uygun olması, başka bir deyişle Mahkemece de benimsenmesi gerekir.

Varılan dostça çözüm, Sözleşmenin çiğnediğini anlamına gelmez. Dostça çözümde, ilgili devletin Sözleşmeyi çiğnediğini kabul etmesi de gerekmez.

BAŞVURU ZORUNLULUĞU

- ❑ Başvuru yapılmadan, Mahkeme kendiliğinden sözleşmeci devletin Sözleşmeye aykırı hareket edip etmediğini inceleyemez.
- ❑ Buna karşın Mahkeme, başvuru yapıldıktan sonra, Sözleşmenin çiğnenip çiğnenmediğini kendiliğinden inceler. Bir başvurunun geri alınması Mahkeme'nin başvuruyu incelemesini engellemez.

AIHM KARARLARININ MAHİYETİ

- ❑ AIHS organlarının kararları uygulamanın veya mevzuatın Sözleşmeye uyup uymadığını, Sözleşmeye aykırı olup olmadığını bildiren kararlardır. Bu organların, ulusal bir yargı kararını bozma iptal etme gibi bir yetkileri yoktur. Bunların aldıkları kararlar, iç hukukta kendiliğinden hüküm ifade eden, sonuç doğuran kararlar da değildir.
- ❑ İlgili devletin yükümlülüğü, AIHM kararları doğrultusunda, Sözleşme ile olan aykırılığı giderecek önlemleri almaktır. Bakanlar Komitesi, alınacak önlemler konusunda herhangi bir öneride bulunmamakta, genel olarak alınacak önlemlerin takdirini sözleşmeci devlete bırakmaktadır.

PRATİK NOTLAR

- AİHM'ne yapılacak başvuru herhangi bir şekilde tabi olmamakla birlikte, ilk başvuruda bulunurken, AİHM'nin Sözleşmeye göre düzenlediği (ekteki) formu kullanmakta yarar var. Çünkü, daha sonra bu formu gönderip doldurmanızı istiyorlar.
- 6 aylık hak düşürücü süre dolmak üzere ise başvuruyu önce fakslayıp, sonra postalamak da mümkün. Bu durumda faksın ulaştığı günü başvuru tarihi olarak kabul ediyorlar.
- Topluluğun resmi dili Fransızca ve İngilizce. Ancak, bu dillerden biri ile yazışma yapmak şart değil. Türkçe yazılabiliyorsunuz. Ayrıca, duruşmalarda da çevirmen bulduruluyor.
- Başvuru herhangi bir harca tabi değil.
- AİHM'ne temsilci (vekil) olmak için avukat olmak gerekmiyor.
- Duruşmada avukatlar cübbe giymiyorlar.
- Adli yardım talep etmek mümkün (Koşulu: Ulusal hukuka göre adli yardım talep edebilecek durumda olmak).
- AİHM, Strasburg /Fransa'dadır.

Adresi : European Court of Human Rights
Council of Europe
F- 67075 Strasbourg Cedex
France

Tel : (00) 33 3 88 41 20 18

Faks : (00) 33 3 88 41 27 30

İnternet : <http://www.dhcour.coe.fr>

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi

(11 Nolu Protokol ile Değişik Metin)

4.11. 1950 tarihinde Roma'da imzaya açılmış, 03.09. 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

BAŞLANGIÇ

Bu sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerin Hükümetleri, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ni dikkate alarak,

Bu Bildirinin beyan ettiği hakların her yerde tanınmasını ve etkili bir biçimde uygulanmasını güvence altına almayı amaçladığını dikkate alarak;

Avrupa Konseyi'nin amacının, kendi Üyeleri arasında yoğun bir birlik meydana getirmek olduğunu ve bu amaca ulaşmak için izlenecek yollardan birinin insan haklarını ve temel özgürlüklerini korumak ve gerçekleştirmek olduğunu dikkate alarak;

Dünyadaki barış ve adaletin kurucusu olan ve ancak bir yandan etkin bir siyasal demokrasi ve öte yandan ortak bir anlayışla ve bunların dayandığı insan haklarının yerine getirilmesiyle korunabilen temel özgürlüklere derin inançlarını yeniden teyit ederek;

Siyasal gelenekler, idealler, özgürlükler ve hukukun üstünlüğü bakımından ortak bir mirasa ve benzer düşüncelere sahip olan Avrupa ülkelerinin Hükümetleri olarak, Evrensel Bildiri'de ifade edilen bazı hakları birlikte yerine getirmek için girişimde bulunmayı kararlaştırarak;

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır;

Madde 1- İnsan Haklarına Saygı Yükümlülüğü

Sözleşmeci Devletler, bu Sözleşmenin Birinci Bölümünde tanımlanan hak ve özgürlükleri, kendi egemenlik alanı içinde bulunan herkes için güvence altına alırlar.

BİRİNCİ BÖLÜM HAKLAR VE ÖZGÜRLÜKLER

Madde 2- Yaşama Hakkı

1. Her bireyin yaşama hakkı hukuk tarafından korunur. Kanunun ölüm cezası öngördüğü bir suç nedeniyle bir mahkemenin verdiği ölüm cezasının infazı dışında, hiç kimse yaşama hakkından kasten yoksun bırakılamaz.

2. Aşağıdaki hallerde yaşamdan yoksun bırakma, kullanılması mutlaka gerekli bir gücün sonucu olarak meydana gelmişse, bu maddeye aykırı sayılmaz;

a) Bir kimsenin hukuka aykırı şiddete karşı savunması;

b) Hukuka uygun bir gözaltına alma kararı uygulama veya hukuka uygun olarak tutulan bir kimsenin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanı hukuka uygun olarak bastırma.

Madde 3- İşkence Yasağı

Hiç kimse işkenceye, insanlıkdışı veya onur kırıcı muamele veya cezaya maruz bırakılamaz.

Madde 4- Kölelik ve Zorla Çalıştırılma Yasağı

1. Hiçkimse kul ya da köle olarak tutulamaz.
2. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz ve zorunlu çalışmaya tabi tutulamaz.
3. Aşağıdaki haller bu madde bakımından "zorla çalıştırma ya da zorunlu çalışma" sayılmaz:
 - a) Bu Sözleşmenin beşinci maddesi hükümlerine göre bir kimsenin tutuklu bulunduğu sırasında veya şartla tahliyeli olduğu süre içinde kendisinden yapması istenen olağan bir iş;
 - b) Askeri nitelikte bir hizmet veya inanç nedeniyle askeri hizmetlere katılmama hakkının tanındığı ülkelerde zorunlu askeri hizmet yerine yüklenen başka bir hizmet;
 - c) Toplumun yaşamını veya huzurunu tehdit eden olağanüstü bir durum veya bir felaket halinde yüklenen bir hizmet;
 - d) Normal yurttaşlık yükümlülüklerinin bir parçası olan bir iş veya hizmet.

Madde 5- Özgürlük ve Güvenlik Hakkı

1. Herkes kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahiptir. Aşağıdaki haller dışında ve hukukun öngördüğü bir usule uyulmadıkça, hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz:
 - a) Bir kimsenin yetkili mahkemenin mahkumiyet kararından sonra hukuka uygun olarak hapsedilmesi;
 - b) Bir kimsenin mahkemenin hukuka uygun bir kararına uymaması nedeniyle veya hukukun öngördüğü bir yükümlülüğü yerine getirmesini sağlamak için hukuka uygun olarak gözaltına alınması veya tutulması;
 - c) Bir kimsenin suç işlediğinden makul kuşku duyulması üzerine veya suç işlemesini engellemek ya da işledikten sonra kaçmasını önlemek için kendisini tutmayı gerektiren makul nedenler bulunması halinde, kendisini kanunen yetkili makamların önüne çıkarmak amacıyla hukuka uygun olarak gözaltına alma veya tutma;
 - d) Bir küçüğün eğitiminin izlenmesi amacıyla hukuka uygun bir kararla tutulması veya kendisini kanunen yetkili makamların önüne çıkarmak amacıyla hukuka uygun olarak tutulması;
 - e) Bulaşıcı hastalıkların yayılmasını önlemek için bunu taşıyanların, akıl zayıflığı, alkolik, uyuşturucu bağımlısı olanların veya derbeder kimselerin hukuka uygun olarak tutulması;
 - f) Ülkeye izinsiz girmek isteyen bir kimsenin girişinin önlenmesi veya hakkında sınır dışı etme veya iade kararı alınan kişinin sınır dışı edilmesi veya iadesi için hukuka uygun olarak gözaltına alınması veya tutulması.
2. Gözaltına alınan bir kimse, gözaltına alınma nedenleri ile kendisine isnat edilen suç hakkında anlayabileceği bir dilde derhal bilgilendirilir.
3. Bu maddenin birinci fıkrasının c) bendine göre gözaltına alınan veya tutulan bir kimse, derhal bir yargıç veya hukuken yargılama yetkisine sahip diğer bir görevlinin önüne çıkarılır; bu kimse makul bir sürede yargılama veya yargılama sürerken salıverilme hakkına sahiptir. Salıverme, bu kimsenin duruşmada hazır bulunması için güvenceye bağlanabilir.
4. Gözaltına alınma veya tutulma nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılan bir kimse, tutulmasının hukukiliği hakkında süratle karar verebilecek ve tutulması hukuki değilse salıverilmesine hükmedebilecek bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.
5. Bu Madde hükümlerine aykırı olarak gözaltına alınmaktan veya tutulmaktan mağdur olan herkes, icrası mümkün bir tazminat alma hakkına sahiptir.

Madde 6- Adli Yargılanma Hakkı

1. Herkes, kişisel hak ve yükümlülükleri ile hakkındaki bir suç isnadının karara bağlanmasında, hukuken kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir yargı yeri tarafından, makul bir sürede, adil ve aleni olarak yargılanma hakkına

sahiptir. Karar aleni olarak açıklanır. Ancak duruşmayı izleyenler ve basın mensupları, çocuk ve gençlerin menfaatlerini veya tarafların özel yaşamlarının korumasını gerektirmesi halinde ve adaletin zarar göreceği özel halde mahkemenin kesinlikle gerekli olduğuna inandığı ölçüde, demokratik bir toplumdaki genel ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik amacıyla duruşmanın tamamından veya bir bölümünden çakırılabilir.

2. Hakkında suç isnadı bulunan bir kimse, hukuka göre suçlu olduğu kanıtlanıncaya kadar masum sayılır.

3. Hakkında suç isnadı bulunan bir kimse asgari şu haklara sahiptir:

a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebepleri hakkında anlayabileceği dilde ve ayrıntılı olarak derhal bilgilendirilme;

b) Savunmasını hazırlamak için yeterli zamana ve kolaylıklara sahip olma;

c) Kendisini bizzat veya seçeceği bir avukat aracılığıyla savunma; avukata ödeme yapabilmek için yeterli imkanı yoksa ve adaletin yararı gerektiriyorsa ücretsiz hukuki yardım alma;

d) Aleyhine olan tanıkları sorguya çekme ve sorguyu çektirme, lehine olan tanıkların aleyhine olan tanıklarla aynı şartlarda hazır bulunmalarını ve sorguya çekilmelerini sağlama;

e) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşmuyorsa, bir çevrimenden ücretsiz yararlanma.

Madde 7- Kanunsuz Ceza Olmaz İlkesi

1. Hiç kimse işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir fiil veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Hiç kimseye suçu işlediği zaman verilebilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

2. Bu madde, işlendiği zaman uygar ülkeler tarafından tanınmış hukukun genel ilkelerine göre suç sayılan bir eylem veya ihmâl nedeniyle bir kimseni yargılanmasına ve cezalandırılmasına engel değildir.

Madde 8- Özel ve Aile Yaşamına Saygı Hakkı

1. Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılmasına ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, suçun veya düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, hukuka uygun olarak yapılan ve demokratik bir toplumda gerekli bulunan müdahalelerin dışında, kamu makamları tarafından hiç bir müdahale yapılamaz.

Madde 9- Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü

1. Herkes düşünce, din ve vicdan özgürlüğü hakkında sahiptir. Bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü, din veya inancını tek başına veya topluluk halinde aleni ve gizli olarak ibadet etme, öğretme, uygulama ve gereklerine uygun şekilde açığa vurma özgürlüğünü de içerir.

2. Bir kimsenin din veya inancını açığa vurma özgürlüğü ancak, kamu güvenliği, kamu düzeninin korunması, genel sağlık ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla, hukukun öngördüğü ve demokratik bir toplumda gerekli sınırlamalara tabi tutulabilir.

Madde 10- İfade Özgürlüğü

1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ulusal sınırlarla kısıtlanmaksızın, bir görüşe sahip olma, haber ve düşünceleri elde etme ve bunları ulaştırma özgürlüğünü de içerir. Bu madde Devletin radyo yayıncılığını, televizyon ve sinema işletmeciliğini izne bağlamasına engel değildir.

2. Bu özgürlükleri kullanırken ödev ve sorumluluk içinde hareket edilmesi gerektiğinden, ulusal güvenlik, ülke bütünlüğü veya kamu güvenliği, suçun veya düzensizliği önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının şeref ve haklarının korunması, gizli bilgilerin açığa vurulmasının önlenmesi, yargı organının otorite ve tarafsızlığının korunması amacıyla, demokratik bir toplumda gerekli bulunan ve hukukun öngördüğü formalitelere, şartlara, yasaklara ve yaptırımlara tabi tutulabilir.

Madde 11- Toplanma ve Örgütlenme Özgürlüğü

1. Herkes barışçıl bir biçimde toplanma özgürlüğü ile, kendi çıkarlarını korumak için sendika kurma ve sendikalara girme hakkı da dahil, örgütlenme özgürlüğü hakkına sahiptir.

2. Bu hakların kullanılmasına ulusal güvenlik, kamu güvenliği, suçun ve düzensizliğin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarının dışında, hukukun öngörmediği ve demokratik bir toplumda gerekli bulunmayan hiç bir sınırlama konulamaz. Bu madde, bu hakların silahlı kuvvetler, polis teşkilatı ve kamu idaresi mensupları tarafından kullanılmasına hukuka uygun sınırlamalar konulmasını engellemez.

Madde 12- Evlenme Hakkı

Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, evlenme hakkının kullanılmasını düzenleyen ulusal yasalara göre evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir.

Madde 13- Etkili Bir Hukuki Yola Başvurma Hakkı

Bu sözleşmede düzenlenen hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resim sıfatla hareket eden kişilerden başka kimseler tarafından işlenmiş olsa da, ulusal bir makam önünde etkili bir hukuki yola başvurma hakkına sahiptir.

Madde 14- Ayrımcılık Yasağı

Bu Sözleşmede beyan edilen hak özgürlüklerin kullanılması cins, ırk, renk, dil, din, siyasal veya başka bir inanç, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, mülkiyet, doğum veya başka bir statü gibi her hangi bir nedenle ayrımcılık yapılmaksızın güvence altına alınır.

Madde 15- Olağanüstü Durumda Yükümlülük Azaltma

1. Bir sözleşmeci Taraf Devlet, savaş zamanında veya ulusun yaşımını tehdit eden başka bir olağanüstü durumda, uluslararası hukuktan doğan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak koşuluyla, durumun zorunluluklarının kesin olarak gerektirdiği ölçüde, bu Sözleşmeyle üstlendiği yükümlülüklerini azaltan tedbirler alabilirler.

2. Savaşta hukuka uygun eylemler nedeniyle meydana gelen ölümler hariç ikinci maddede, üçüncü maddede, dördüncü maddenin birinci fıkrasında ve yedinci maddedeki yükümlülüklerde azaltma yapılamaz.

3. Yükümlülüklerini azaltma yetkisi kullanan bir Sözleşmeci Taraf Devlet, aldığı önlemler ve bunların sebepleri hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreterini ayrıntılı olarak bilgilendirir. Sözleşmeci Taraf ayrıca, bu önlemlerin kullanılmasının ne zaman sona ereceği ve Sözleşme hükümlerine ne zaman yeniden tamamıyla uyulacağı konusunda Genel Sekreteri bilgilendirir.

Madde 16- Yabancıların Siyasi Faaliyetlerini Sınırlama

Sözleşmenin on, on bir ve on dördüncü maddeleri, Sözleşmeci Devletlerin yabancıların siyasal faaliyetleri üzerine yasaklar koymalarına engel sayılamaz.

Madde 17- Hakları Kötüye Kullanma Yasağı

Bu Sözleşmedeki hiç bir hüküm bir Devlete, gruba ve kişiye, bu Sözleşmede yer alan hak ve özgürlüklerden birinin tahribini amaçlayan bir eylemde bulunma veya Sözleşmede öngörüldüğünden daha geniş ölçüde sınırlandırılmalarını amaçlayan bir karar alma hakkı verdiği biçiminde yorumlanamaz.

Madde 18- Hakları Sınırlama Ölçülerini Kullanma Sınırı

Yukarıda sözü edilen haklara ve özgürlüklere bu Sözleşmeyle getirilen sınırlamalar, öngörüldükleri amaç dışında kullanılamaz.

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN HAKLARI AVRUPA MAHKEMESİ

Madde 19- Mahkemenin Kuruluşu

Sözleşmeciler Tarafının bu Sözleşme ile üstlendikleri taahhütleri yerine getirmelerini güvence altına almak için, bundan sonra 'Mahkeme' diye geçecek olan bir İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi kurulur. Mahkeme süreklilik esasına göre çalışır.

Madde 20- Yargıçların Sayısı

Mahkeme, Sözleşmeciler Taraf Devletlerin sayısı kadar yargıçtan kurulur.

Madde 21- Görev Şartları

1. Yargıçlar, yüksek yargısal bir göreve atanabilmek için gerekli niteliklere sahip bulunan veya hukukta uzmanlığı ile tanınmış olan yüksek ahlaki niteliklere, sahip kişiler arasında ayrılır.
2. Yargıçlar Mahkemede şahsi sıfatlarıyla görev yaparlar.
3. Yargıçlar görevleri süresince, bağımsızlığın, tarafsızlığın ve sürekli çalışma esasının gerekleriyle bağdaşmayan bir işle meşgul olamazlar; bu fıkranın uygulanmasından kaynaklanan bütün sorunlar hakkında Mahkeme kendisi karar verir.

Madde 22- Yargıçların Seçilmeleri

1. Yargıçlar, her bir Sözleşmeciler Taraf Devlet bakımından, o Sözleşmeciler Tarafın gösterdiği üç adaydan oluşan bir listeden Parlamenter Meclisi tarafından oy çokluğu ile seçilir.
2. Yeni Sözleşmeciler Tarafın Sözleşmeye katılmaları halinde ve boşalan üyeliklerin doldurulması gerektiği durumda Mahkemeyi tamamlamak için aynı usul izlenir.

Madde 23- Görev Süreleri

1. Yargıçlar altı yıllık bir dönem için seçilir. Görev süresi sona eren yargıçlar yeniden seçilebilirler. Ancak ilk seçimde seçilen yargıçlardan üçte birinin görev süresi üç yıl sonra sona erer.
2. İlk üç yıllık dönem sonunda görev süresi sona erecek olan yargıçlar, seçilmelerinden hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından kura ile saptanır.
3. Parlamenter Meclisi, yargıçların yarısının mümkün olduğu kadar her üç yılda bir yenilenmesini sağlamak için, bir sonraki seçim işlemine geçmeden önce, seçilecek olan bir veya birden fazla yargıcın görev süresini dokuz yıldan çok ve üç yıldan az olmamak koşuluyla, altı yıldan daha uzun veya daha kısa bir süre olarak tespit edebilir.
4. Birden fazla yargıcın görev süresinin söz konusu olduğu ve parlamenter Meclisinin yukarıdaki fıkrayı uyguladığı durumlarda, görev süresinin tahsis edilmesi, seçimden hemen sonra Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin düzenleyeceği kura ile belirlenir.
5. Görev süresi sona ermemiş bir yargıcın yerine seçilen yargıçlar, yerine seçildiği yargıcın süresini tamamlamak üzere göreve gelirler.

6. Yargıçlar yetmiş yaşına geldiklerinde görevleri sona erer.
7. Görevi sona eren yargıçlar, yerine yeni yargıç gelinceye kadar göreve devam ederler. Ancak bu yargıçlar, başladığı bir davayı görmeyi sürdürürler.

Madde 24- Görevden Alınma

Bir yargıç, artık gerekli koşulları taşımadığına dair Mahkemenin diğer üyelerinin üçte ikisi tarafından karar verilmedikçe, görevinden alınmaz.

Madde 25- Yazı İşleri ve Hukuk Sekreterleri

Mahkemede, çalışması ve teşkilatı mahkeme içtüzüğünde gösterilen bir Yazı İşleri bulunur. Mahkemeye Yazı İşlerinde görevli hukuk sekreterleri yardımcı olurlar.

Madde 26- Mahkeme Genel Kurulu

Mahkeme Genel Kurulu,

- a) Üç yıl için Mahkeme Başkanını ve bir veya iki Başkan Yardımcısını seçer; süresi sona erenler yeniden seçilebilir;
- b) Belirli bir süre için oluşturulan Daireler kurar;
- c) Daire Başkanlarını seçer; süresi sona erenler yeniden seçilebilir;
- d) Mahkeme İchtüzüğünü kabul eder; ve
- e) Yazı İşleri Müdürünü ve bir veya daha fazla Yardımcısını seçer.

Madde 27- Komiteler, Daireler ve Büyük Daire

1. Mahkeme önüne gelen davaları görmek üzere, üç yargıçtan oluşan Komiteler, yedi yargıçtan oluşan Daireler ve on yedi yargıçtan oluşan bir Büyük Daire halinde toplanır. Komiteler, Daireler tarafından belirli bir süre için kurulurlar.

2. Dava ile ilgili Devlet bakımından seçilen yargıç, Dairede ve Büyük Dairede kendiliğinden görev alır; böyle bir yargıç bulunmuyorsa veya görev yapamıyorsa, ilgili Devletin seçtiği bir kişi yargıç sıfatıyla Dairede veya Büyük Dairede yer alır.

3. Büyük Dairede Mahkeme Başkanı, Başkan Yardımcıları, Daire Başkanları ve içtüzüğe göre seçilen diğer yargıçlar yer alır. Kırk üçüncü maddeye göre Büyük Daire önüne gelen davalarda, davayı Büyük Daire önüne götürmeye karar veren Dairenin Başkanı ve ilgili Devlet bakımından görev yapan yargıç dışında, bu Dairenden hiç bir yargıç Büyük Dairede yer alamaz.

Madde 28- Komitelerin Kabuledilemezlik Beyanları

Bir komite, otuz dördüncü maddeye göre yapılmış bir bireysel başvuru hakkında daha fazla inceleme yapmaksızın karar verebildiği hallerde, oybirliğiyle bu başvurunun kabuledilemez olduğuna veya düşmesine karar verebilir. Bu karar kesindir.

Madde 29- Dairelerin Kabuledilebilirliğe ve Esasa Dair Kararları

1. Yirmi sekizinci maddeye göre bir karar verilmemiş ise, bir Daire otuz dördüncü maddeye göre yapılmış bir başvuru kabuledilebilirliği ve esası üzerinde karar verir.

2. Otuz üçüncü maddeye göre yapılmış Devletlerarası başvuruların kabuledilebilirliği ve esası üzerinde bir Daire karar verebilir.

3. Mahkeme, istisnai durumlarda aksine karar verilmedikçe, kabuledilebilirlik ile esas hakkındaki kararlar ayrı olarak verilir.

Madde 30- Yargılama Yetkisini Büyük Daireye Bırakma

Bir dairenin görmekte olduğu bir davada Sözleşmenin veya Protokollerin yorumlanmasını gerektiren ciddi bir sorun ortaya çıkarsa veya Dairenin önündeki sorunun çözümü daha önce Mahkemenin verdiği bir kararla bağdaşmayacak bir sonuç yaratacaksa ve davanın taraflarından biri buna itiraz etmezse, Daire bu davada yargılama yetkisini, hüküm vermeden önce her hangi bir aşamada Büyük Daire lehine bırakabilir.

Made 31- Büyük Dairenin Yetkileri

Büyük Daire

- a) Otuz üçüncü maddeye göre yapılan başvuruları, otuz dördüncü maddeye göre yapılmış olup da bir Dairenin otuzuncu maddeye göre yargılama yetkisini bıraktığı başvuruları ve kırk üçüncü maddeye göre önüne gelen davaları karara bağlar; ve
- b) Kırk yedince maddede öngörülen istişari mütalaa taleplerini inceler.

Madde 32- Mahkemenin Yetkisi

1. Mahkeme, otuz üç, otuz dört ve kırk yedince maddelerde öngördüğü şekilde önüne gelen davalarda Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanması ile bütün sorunlar üzerinde yargılama yetkisine sahiptir.
2. Mahkemenin yetkisi olup olmadığı uyuşmazlığı çıkması halinde, uyuşmazlık hakkında Mahkeme karar verir.

Madda 33- Devlet Başvuruları

Bir Sözleşmeci Taraf Devlet, Sözleşme ve Protokol hükümlerinin başka bir Sözleşmeci Taraf Devlet tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Mahkemeye başvurabilir.

Madde 34- Bireysel Başvurular

Mahkeme, bu Sözleşmede ve Protokollerde beyan edilen haklarının bir Sözleşmeci Devlet tarafından ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu iddia eden bireylerin, hükümet dışı örgütlerin ve birey topluluklarının yaptıkları başvuruları alabilir. Sözleşmeci Taraf Devletler, bu hakkın etkili bir şekilde kullanılmasını engellemeyi taahhüt ederler.

Madde 35- Kabuledilebilirlik Koşulları

1. Mahkeme ancak, uluslararası hukukun genellikle tanınmış kurallarına göre iç hukuktaki bütün başvuru yolları tüketildikten sonra ve konu hakkında son kararın verilmesinden itibaren altı ay içinde önüne getirilen başvuruları incelemeye devam edebilir.

2. Mahkeme, otuz dördüncü maddeye göre yapılmış bireysel başvuruları aşağıdaki hallerde incelemeye devam etmez:

- a) Başvurunun imzasız olması; veya
- b) Başvurunun Mahkeme tarafından daha önce incelenmiş bir konuyla aynı içeriğe sahip olması, veya başka bir uluslararası soruşturma veya uzlaşma mercie sunulmuş olup konuyla ilgili hiç bir yeni bilgi içermemesi.

3. Mahkeme, otuz dördüncü maddeye göre yapılmış olan, ancak bu Sözleşme veya Protokol hükümlerine girmediğini, açıkça dayanaksız olduğunu veya başvuru hakkını kötüye kullandığını düşündüğü bir bireysel başvurunun kabuledilmez olduğunu beyan eder.

4. Mahkeme, bu maddeye göre kabuledilemez olduğunu düşündüğü bir başvuruyu reddeder. Yargılamanın her hangi bir aşamasında da aynı kararı verebilir.

Madde 36- Üçüncü Tarafın Davaya Müdahalesi

1. Kendi vatandaşları bir Dairenin veya Büyük Dairenin önündeki davalarda başvuru olan Sözleşmeci Taraflar, bu davalarda yazılı mütalaada bulunma ve duruşmalara katılma hakkına sahiptir.

2. Mahkeme Başkanı, adaletin gereği gibi yerine getirilmesi amacıyla, davada taraf olmayan bir Sözleşmesi Devleti veya başvuru dışında ilgili her hangi bir kimseyi, yazılı mütalaada bulunmaya ve duruşmalara katılmaya davet edebilir.

Madde 37- Başvuruların Düşürülmesi

1. Yargılamanın her hangi bir aşamasında Mahkeme, şartların aşağıdaki sonuçlardan birine yol açması durumunda bir davanın düşürülmesine karar verebilir:

- a) Başvurucunun başvurusunu izleme niyetinde olmaması; veya
- b) Sorunun çözümlenmiş olması; veya
- c) Mahkeme tarafından tespit edilen başvurunun daha fazla incelenmesini gerektirmeyen bir sebebin bulunması.

Ancak Mahkeme, Sözleşmede ve Protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasının gerektirmesi halinde incelemeye devam eder.

2. Mahkeme, başvurunun canlandırılmasını gerektiren şartların bulunduğunu kabul ettiği takdirde, bir başvuruyu canlandırabilir.

Madde 38- Davanın Esasının İncelenmesi ve Dostane Çözüm

1. Mahkeme, başvuruyu kabuledebilir bulduğu takdirde,

- a) Tarafların temsilcileriyle birlikte olayı incelenmeye devam eder, ve eğer ihtiyaç duyarsa, etkili olarak yürütülebilmesi için gerekli her türlü imkanın ilgili Taraf Devlet tarafından sağlandığı bir soruşturma yapar;
- b) İlgili taraflar arasında sorunun Sözleşmede ve Protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasına dayanan bir dostane çözüme kavuşturulması amacıyla çaba gösterir.

2. Birinci fıkranın (b) bendine göre yapılan muameleler gizlidir.

Madde 39- Dostane Çözüme Ulaşılması

Bir dostane çözüme varılması halinde Mahkeme, olayların kısa bir özeti ile ulaşılan sonucu kapsayan bir kararla davayı düşürür.

Madde 40- Duruşmaların Aleniliği ve Belgelere Ulaşma

1. İstisnai hallerde Mahkeme aksine kara vermedikçe, duruşmalar herkese açıktır.
2. Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, yazı işlerine tevdi edilen belgeleri herkes edinebilir.

Madde 41- Adil Karşılık

Mahkeme, Sözleşmenin veya Protokollerin ihlal edildiğini tespit ederse, ve ilgili Sözleşmeci Devletin iç hukuku bu ihlali ancak kısmen giderme imkanı veriyorsa, Mahkeme gerekli görürse zarara uğrayan tarafa adil bir karşılık verilmesine hükmeder.

Madde 42- Dairelerin Kararları

Dairelerin kararları kırk dördüncü maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre kesinleşir.

Madde 43- Davayı Büyük Daireye Götürme

1. Davanın taraflarından herhangi biri, Daire kararının verilmesinden itibaren üç ay içinde, istisnai durumlarda, davanın Büyük Daire önüne götürülmesini talep edebilir.
2. Büyük Dairenin beş yargıcından oluşan bir kurul tarafından incelenen bu talep, eğer davada Sözleşmenin veya Protokollerin yorumlanmasını veya uygulanması etkileyen ciddi bir sorun veya genel nitelikte önemli bir mesele varsa kabul edilir.
3. Bu kurulun talebi kabul etmesi halinde, Büyük Daire vereceği bir hükümle bu davayı karara bağlar.

Madde 44- Son Kararlar

1. Büyük Dairenin son kararı kesindir.
2. Bir Dairenin son kararı aşağıdaki hallerde kesinleşir:
 - a) Tarafların davayı Büyük Daire önüne götürme yönünde talepleri olmadığını beyan etmeleri durumunda; veya
 - b) Karar tarihinden itibaren üç ay içinde davayı Büyük Dairenin önüne götürme talep edilmemiş ise, bu sürecin sonunda; veya
 - c) Kırk üçüncü maddeye göre yapılan talebin Büyük Dairenin beş yargıçlı kurulu tarafından reddedilmesi halinde.
3. Kesinleşen son kararlar yayınlanır.

Madde 45- Son Kararların ve Kararların Gerekçeli Olması

1. Son kararlar ile başvuruların kabuledilebilirliği veya kabuledilemezliğini beyan eden kararlar gerekçeli olarak verilir.
2. Mahkeme hükmünün bazı kısımlarında veya tamamında oybirliği bulunmuyorsa, her yargıç ayrıık görüş belirtme hakkına sahiptir.

Madde 46- Son Kararın Bağlayıcılığı ve Yerine Getirilmesi

1. Sözleşmeci Taraflar Devletler, kendilerinin taraf oldukları davalarda Mahkemenin son kararlarına uymayı taahhüt ederler.
2. Mahkemenin son kararları Bakanlar Komitesine gönderilir; Komite bu kararların yerine getirilmesini gözetir.

Madde 47- İstişari Mütalaalar

1. Mahkeme Bakanlar Komitesinin talebi üzerine, Sözleşme ve Protokollerin yorumlanması ile ilgili hukuki sorunlar hakkında istişari mütalaa verebilir.
2. Bu tür istişari mütalaalar, Sözleşmenin Birinci Bölümünde ve Protokollerde tanımlanan hak ve özgürlüklerin içeriği veya alanı ile ilgili bir sorunla, veya Sözleşmeye göre açılacak bir davanın sonucu olarak Mahkemenin veya Bakanlar Komitesinin incelemek durumunda kalabileceği başka herhangi bir sorunla ilgili olamaz.
3. Bakanlar Komitesinin, Mahkemenin istişari mütalaa isteme kararı alabilmesi için, Komite toplantılarına katılma hakkı bulunan temsilcilerin çoğunluğunun oyu gereklidir.

Madde 48- Mahkemenin İstişari Yetkisi

Mahkeme, Bakanlar Komitesinin istişari mütalaa talebinin konusunun, kendisinin kırk yedinci maddede tanımlanan yetkisi içinde olup olmadığına kendisi karar verir.

Madde 49- İstisari Mütalaaların Gerekçeli Olması

1. Mahkeme istisari mütalaalarını gerekçeli olarak verir.
2. İstisari mütalaanın tamamında veya bir kısmında yargıçların oybirliği bulunmuyorsa, her yargıç ayrıık görüş belirtme hakkına sahiptir.
3. Mahkemenin verdiği istisari mütalaalar Bakanlar Komitesine bildirilir.

Madde 50- Mahkemenin Giderleri

Mahkemenin giderleri Avrupa Konseyi tarafından karşılanır.

Madde 51- Yargıçların Ayrıcalık ve Muafiyetleri

Yargıçlar görevleri süresince, Avrupa Konseyi Statüsünün kırkıncı maddesinde ve buna bağlı olarak yapılan anlaşmalarda belirtilen ayrıcalık ve muafiyetlerden yararlanma hakkına sahiptir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ÇEŞİTLİ HÜKÜMLER

Madde 52- Genel Sekreterin Araştırmaları

Bir Sözleşmeci Taraf Devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin talebi üzerine, Sözleşme hükümlerinin etkili bir biçimde uygulanmasını iç hukukunda nasıl güvence altına aldığı konusunda açıklama sunar.

Madde 53- Mevcut İnsan Haklarının Korunması

Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, Sözleşmeci Tarafların iç hukuklarında güvence altına aldıkları insan haklarını ve temel özgürlükleri kısıtlayacak ve taraf oldukları anlaşmalardaki yükümlülüklerini azaltacak biçimde yorumlanamaz.

Madde 54- Bakanlar Komitesinin Yetkileri

Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü Bakanlar Komitesini, Avrupa Konseyi Statüsü tarafından kendine verilen yetkilerin kullanılmasını engellemez.

Madde 55- Diğer Uyuşmazlık Çözüm Vasıtalarına Başvurmama

Sözleşmeci Taraflar, özel olarak uzlaşmaya varmadıkça, bu Sözleşmenin yorumlanması ve uygulanmasından kaynaklanan bir uyuşmazlığı çözmek için bu Sözleşmede yer alan başvuru yolu dışında, aralarında yürürlükte bulunan başka bir anlaşmaya, sözleşmeye veya bildiriye başvurmama konusunda anlaşmışlardır.

Madde 56- Yer Bakımından Uygulama

1. Bir Devlet, Sözleşmeyi onaylaması sırasında veya onaydan sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine hitaben bir bildirimde bulunarak, bu maddenin dördüncü fıkrasına göre bu Sözleşmenin uygulanma kapsamına uluslararası ilişkiler bakımından sorumlu olduğu diğer ülkelerin de girdiğini beyan edebilir.
2. Sözleşme, bildirimde belirtilen ülke veya ülkeler için, bu bildirimden Avrupa Konseyi Genel Sekreterine ulaşmasından itibaren otuz gün sonra yürürlüğe girer.

3. Sözleşme hükümleri bu ülkelerdeki yerel koşulların gerekleri göz önünde tutularak uygulanır.
4. Bu maddenin birinci fıkrasına göre bildirimde bulunan bir Devlet daha sonra her hangi bir zamanda, Mahkemenin otuz dördüncü maddeye göre bireylerin, hükümet dışı örgütlerin ve birey toplulukların yaptıkları başvuruları kabul etme yetkisini, bildirim ilgili bulunduğu bir veya birden fazla ülke namına kabul ettiğini bildirebilir.

Madde 57- Çekinceler

1. Bir Devlet Sözleşmeyi imzalarken veya onay belgesini tevdi ederken, kendi ülkesinde yürürlükte bulunan bir yasa, bu Sözleşmenin belirli bir hükmüyle bağdaşmadığı ölçüde, Sözleşmenin o hükmüne çekince koyabilir. Bu madde, genel nitelikte çekinceler koyma imkanı vermez.
2. Bu maddeye göre konan çekinceler, söz konusu yasanın özet bir açıklamasını da kapsar.

Madde 58- Sözleşmeden Çıkma

1. Bir Sözleşmeci Taraf Devlet bu Sözleşmeden ancak, Sözleşmeye taraf olduktan beş yıl sonra ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine hitaben göndereceği bildirim içinde yer alacak olan uyarıdan altı ay sonra çıkabilir. Genel Sekreter bu bildirimden diğer Taraf Devletleri bilgilendirir.
2. Bu tür bir çıkma bildirimini ilgi Taraf Devleti bu Sözleşme ile üstlendiği yükümlülüklerden, bildirim yürürlüğe girme tarihinden önce bu tür yükümlülüklerini ihlal oluşturabilecek tasarrufları bakımından kurtulması sonucunu doğurmaz.
3. Avrupa Konseyi üyeliği sona eren bir Sözleşmeci Devletin, aynı koşullarla bu Sözleşmenin Tarafı olma sıfatı da sona erer.
4. Elli altıncı maddeye göre bu Sözleşmenin uygulanacağı bildirilmiş ülkeler bakımından Sözleşmeden çıkma da yukarıdaki fıkra hükümlerine göre yapılır.

Madde 59- imza ve Onay

1. Bu Sözleşme, Avrupa Konseyi üyelerinin imzasına açıktır. Sözleşme üye ülkeler tarafında onaylanır. Onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine tevdi edilir.
 2. Sözleşme, on onay belgesinin tevdi edilmesinden sonra yürürlüğe girer.
 3. Sözleşme, daha sonra onaylayan bir imzacı Devlet bakımından, onay belgesini tevdi ettiği tarihte yürürlüğe girer.
 4. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyinin bütün üyelerini, Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarih, Sözleşmeyi onaylayan Tarafların adları ve daha sonra tevdi edilen bütün onay belgeleri hakkında bildirir.
- 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan, İngilizce ve Fransızca olarak her ikisi de eşit ölçüde geçerli olan bu metin, tek bir nüsha halinde Avrupa Konseyi arşivinde saklanır. Genel Sekreter onaylı bir örneğini her bir imzacı Devlete iletir.

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesine Ek 1 Nolu Protokol

20.03.1952 tarihinde Paris'te imzalanmış, 18 Mayıs 1954'te yürürlüğe girmiştir.

BAŞLANGIÇ

Bu Protokolü imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerin Hükümetleri,
4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan (bundan sonra "Sözleşme" diye geçecek olan) İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşmenin Birinci Bölümünde bulunanların yanında, başka bazı hak ve özgürlüklerin birlikte yerine getirilmesini güvence altına almak için girişimde bulunmayı kararlaştırarak,
Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır:

Madde 1- Mülkiyetin Korunması

Her gerçek ve tüzel kişi, maliki olduğu şeyleri barışçıl bir biçimde kullanma hakkına sahiptir. Kamu yararı gerektirmedikçe ve uluslararası hukukun genel ilkeleri ile hukukun aradığı koşullara uyulmadıkça, hiç kimse mülkiyetinden yoksun bırakılamaz.

Ancak yukarıdaki hükümler hiç bir biçimde, mülkiyetin genel yarara uygun olarak kullanılmasını denetim altına almak, vergiler ile diğer harç veya cezaların ödenmesini sağlamak için Devletin gerekli gördüğü yasaları yürürlüğe koyma yetkisini ortadan kaldırmaz.

Madde 2- Eğitim Hakkı

Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Devlet, eğitim ve öğretim ile ilgili üzerine aldığı görevleri yerine getirirken, anne ve babalarına, kendi dini ve felsefi inançlarına uygun olan bir eğitim ve öğretimin verilmesini isteme haklarına saygı gösterir.

Madde 3- Serbest Seçim Hakkı

Sözleşmeci Taraf Devletler yasama organının seçimi için, halkın kendi düşüncelerini serbestçe ifade etmesinin güvence altına alındığı koşullarda, makul aralıklarla ve gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt eder.

Madde 4- Yer Bakımından Uygulama

Bir Sözleşmeci Taraf, bu Protokolü imzaladığı veya onayladığı sırada veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bir bildirimde bulunarak bu Protokolün hükümleriyle üstlendiği yükümlülükleri, uluslararası ilişkiler bakımından sorunlu olduğu ve adını bu bildirimde belirttiği başka ülkelerde de yerine getireceğini ifade edebilir.

Yukarıdaki fıkraya göre bildirimde bulunan bir Sözleşmeci Taraf, her zaman ilk bildirimde ifadesini değiştiren ya da bu ülkeler bakımından bu Protokol hükümlerinin uygulanmasını sona erdiren başka bir bildirimde bulunabilir.

Birinci fıkraya göre yapılan bir bildirim, Sözleşmenin elli altıncı maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak yapılmış sayılır.

Madde 5- Sözleşme ile Olan İlişkisi

Sözleşmeci Taraflar bu Protokolün bir, iki, üç ve dördüncü maddelerini Sözleşmeye ilave maddeler olarak ka-

bul ederler ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 6- İmza ve Onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Üyelerinin imzasına açıktır. Sözleşmenin onaylanması sırasında ya da daha sonra bu Protokol de onaylanabilir. Protokol, on tane onay belgesinin Genel Sekreterliğe verilmesiyle yürürlüğe girer. Protokol, daha sonra onaylanan imzacı Devlet bakımından, onay belgesinin Genel Sekreterliğe verildiği tarihte yürürlüğe girer.

Onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine verilir Genel sekreter onaylanan Üyelerin adlarını diğer Üyelere bildirir.

20 Mart 1952'de, Paris'te, eşit ölçüde geçerli olmak üzere İngilizce ve Fransızca düzenlenmiş bulunan bu metinler tek bir nüsha halinde, Avrupa Konseyi arşivinde saklanır. Genel Sekreter bu belgenin onaylı bir kopyasını her imzacı Devlete iletir.

**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesine Ek,
Sözleşme ve Birinci Protokolde Yer Alan Haklardan Başka Hakları ve Özgürlükleri
Güvence Altına Alan**

4 Nolu Protokol

16 Eylül 1963 tarihinde Strasbourg'ta imzaya açılmış,

2 Mayıs 1968 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 11. Protokol değişikliği metne işlenmiştir.

BAŞLANGIÇ

Bu Protokolü imzalayan Avrupa Konseyi Üyesi Devletlerin Hükümetleri,

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan (bundan sonra "Sözleşme" diye geçecek) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşmenin Birinci Bölümünde ve Birinci Protokolün 1'den 3'e kadar olan maddelerinde yer alan haklardan başka bazı hak ve özgürlüklerin birlikte yerine getirilmesini güvence altına almak için girişimde bulunmayı kararlaştırarak,

Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır:

Madde 1- Borç Nedeniyle Hapis Yasağı

Hiç kimse sözleşmeden doğan bir borcunu yerine getirmediği gerekçesiyle özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

Madde 2- Seyahat Özgürlüğü

1. Bir Devletin ülkesi içinde hukuka uygun olarak bulunan herkes, bu ülke içinde serbestçe seyahat etme hakkına ve ikametgahını seçme özgürlüğüne sahiptir.

2. Herkes kendi ülkesi dahil, bulunduğu ülkeden çıkmakta serbesttir.

3. Bu hakların kullanılmasına, ulusal güvenlik veya kamu güvenliği için, kamu düzeninin sürdürülmesi, suçların önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması, başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından hukuka uygun bulunmayan ve demokratik bir toplumda gerekli olmayan herhangi bir sınırlama konamaz.

4. Birinci fıkrada belirtilen haklar ayrıca, belirli bölgelerde, demokratik bir toplumdaki kamu yararının hakkı kıldığı ölçüde ve hukuka uygun olarak sınırlanabilir.

Madde 3- Vatandaşı Sınırdışı Etme Yasağı

1. Hiç kimse, bireysel veya toplu bir önlem nedeniyle, vatandaşı bulunduğu Devletin ülkesinden sınırdışı edilemez.

2. Hiç kimse, vatandaşı bulunduğu Devletin ülkesine girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Madde 4- Yabancıları Topluca Sınırdışı Etme Yasağı

Yabancıların topluca sınırdışı edilmesi yasaktır.

Madde 5- Yer Bakımından Uygulama

1. Bir Sözleşmeci Taraf, bu Protokolü imzaladığı veya onayladığı sırada veya daha sonra, Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine bir bildirimde bulunarak, bu Protokol hükümleriyle üstlendiği yükümlülükleri, uluslararası ilişkiler bakımından sorumlu olduğu ve adını belirttiği başka ülkelerde de yerine getireceğini ifade edebilir.

2. Yukarıdaki fıkraya göre bildirimde bulunan bir Sözleşmeci Taraf her zaman, ilk bildirimde ifadesini değiştiren veya bu ülkeler bakımından bu Protokol hükümlerinin uygulanmasını sona erdiren başka bir bildirimde bulunabilir.

3. Birinci fıkraya göre yapılmış olan bir bildirim, Sözleşmenin elli altıncı maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak yapılmış sayılır.

4. Bir Devletin onaylama veya kabul yoluyla bu Protokolü uyguladığı kendi ülkesi ile, bu maddeye göre aynı Devlet tarafından verilen bildirim yoluyla Protokolün uygulandığı her bir ülke, ikinci ve üçüncü maddelerin amacı bakımından ayrı ülkeler sayılır.

5. Bir Devlet, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre beyanda bulunduktan sonra, beyanın ilgili olduğu bir veya birden fazla ülke namına, Mahkemenin bireylerin, hükümet dışı örgütlerin ve birey topluluklarını Sözleşmenin otuz dördüncü maddesine göre yaptıkları başvuruları kabul etme yetkisini, bu Protokolün 1-4. maddelerini biri veya hepsi bakımından tanıdığını beyan edebilir.

Madde 6- Sözleşme ile Olan İlişkisi

Sözleşmeci Taraflar, bu Protokolün 1'den 5'e kadar olan maddelerini Sözleşmeye ilave maddeler olarak kabul ederler ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 7- İmza ve Onay

1. Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalayan Avrupa Konseyi Üyelerinin imzasına açıktır. Bu Protokol, Sözleşmenin onaylanması sırasında ya da daha sonra onaylanabilir. Protokol, beş tane onay belgesinin Genel Sekreterliğe verilmesiyle yürürlüğe girer. Protokol, daha sonra onaylayan imzacı Devlet bakımından, onay belgesinin Genel Sekreterliğe verildiği tarihte yürürlüğe girer.

2. Onay belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine verilir; Genel Sekreter onaylayan Üyelerin adlarını diğer Üyelere bildirir.

**İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesine Ek,
Ölüm Cezasının Kaldırılmasıyla ilgili**

6 Nolu Protokol

28 Nisan 1983 tarihinde imzaya açılmış, 1 Mart 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

BAŞLANGIÇ

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan (bundan sonra "Sözleşme" diye geçecek) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlüklerini Korumaya Dair Sözleşmeye ek bu Protokolü imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler,

Avrupa Konseyi üyesi bir çok Ddevlette meydana gelen gelişmelerin, ölüm cezasının kaldırılması yönünde genel bir eğitilim ifade ettiğini göz önünde bulundurarak,
Aşağıdaki hükümlerde anlaşılmışlardır:

Madde 1- Ölüm Cezasının Kaldırılması

Ölüm cezası kaldırılmıştır. Hiç kimse ölüm cezasına mahkum edilemez ve verilen ölüm cezası infaz edilemez

Madde 2- Savaş Zamamında Ölüm Cezası

Bir Devlet, savaş zamanında ve çok yakın bir savaş tehlikesi olduğu zamanlarda işlenen fiillerle ilgili olarak, ceza yasasına ölüm cezası öngören hükümler koyabilir. Ölüm cezası, sadece yasada belirtilen durumlarda ve bu yasa hükümlerine uygun olarak verilebilir. Bu Devlet, söz konusu yasanın ilgili hükümlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirir.

Madde 3- Yükümlülük Azaltma Yasağı

Sözleşmenin on beşinci maddesine dayanılarak, bu Protokol hükümleriyle getirilen yükümlülükte her hangi bir azaltma yapılamaz.

Madde 4- Çekince Yasağı

Sözleşmenin elli yedinci maddesine dayanılarak, bu Protokolün hükümlerine her hangi bir çekince konulamaz.

Madde 5- Yer Bakımında Uygulama

1. Bir Devlet bu Protokolü imzalarken, ya da onay veya kabul veya uygun bulma belgesini verirken, bu Protokolün uygulanacağı ülke ya da ülkeleri belirtebilir.

2. Bir Devlet daha sonaki bir tarihte Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine göndereceği bir bildirimle, bildirimde belirtilen diğer ülkeleri bu Protokolün uygulanma kapsamına alabilir. Protokol bu yerler bakımından, bildirimde Genel Sekreter tarafından alınması tarihini izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Yukarıdaki iki fıkraya göre yapılan bir bildirim, bu bildirimde belirtilen ülkeler bakımından Genel Sekretere gönderilecek bir duyuru ile yürürlükten kaldırılabilir. Yürürlükten kaldırma, Genel Sekreterin bu duyuruyu aldığı tarihi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 6- Sözleşme ile Olan İlişkisi

Sözleşmeci Devletler bakımından bu Protokolün 1-5 maddeleri, Sözleşmeye ilave edilmiş maddeler olarak kabul edilir ve Sözleşme hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 7- İmza ve Onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış olan Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açıktır. Bu protokol, Üyeler tarafından onaylanır, kabul edilir ya da uygun bulunur. Bir Avrupa Konseyi üyesi Devlet, Sözleşmeyi daha önce ya da bu Protokol ile birlikte onaylamamış ise, sadece bu Protokolü onaylayamaz, kabul edemez veya uygun göremez. Onaylama, kabul etme, uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilir.

Madde 8- Yürürlüğe girmesi

1. Bu Protokol, Avrupa Konseyi üyesi beş Devletin yedinci maddeye göre kendilerini bu Protokol ile bağlamak istediklerini açıkladıkları tarihi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.
2. Bu Protokol ile bağlanmak istediğini daha sonra açıklayan bir Devlet bakımından bu Protokol, onay, kabul ya da uygun bulma belgesinin verildiği tarihi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 9- Tevdi İşlemleri

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri, bu Protokol ile ilgili konuları Avrupa Konseyi üyesi Devletlere bildirir:

- a) Bir imza,
- b) Onay, kabul, uygun bulma belgesi verilmesi,
- c) Beşinci ve sekizinci maddeler göre bu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihler,
- d) Bu Protokol ile ilgili başka her hangi bir bildirim veya haber.

İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesine Ek 7 Nolu Protokol

22.11.1994 tarihinde Strasbourg'ta imzaya açılmış, 01.11.1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

BAŞLANGIÇ

Bu protokolü imzalayan Avrupa Konseyi üyesi Devletler

4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan (bundan sonra "Sözleşme" diye geçecek) İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme aracılığıyla belirli hak ve özgürlükleri birlikte yerine getirmeyi güvence altına almak için girişimde bulunmayı kararlaştırarak,
Aşağıdaki hükümlerde anlaşmışlardır.

Madde 1- Yabancıların Sınırdışı Edilmelerine İlişkin Usul Güvenceleri

1. Bir Devletin ülkesinde hukuka uygun olarak ikamet eden bir yabancı, hakkında hukuka uygun olarak verilmiş bir karar bulunmadıkça sınırdışı edilemez; bu kimseye şu imkanlar verilir:
 - a) Sınırdışı edilmesine karşı gerekçeler ileri sürmek;
 - b) Durumun yeniden incelenmesini sağlamak; ve
 - c) Bunun için, yetkili bir merciin veya bu merciin gösterdiği kişi ya da kişiler önünde temsil edilmek.
2. Sınırdışı etme kararı kamu düzeni için gerekli ise veya ulusal güvenlik nedenine dayanıyorsa, yabancı kişi birinci fıkranın a), b) ve c) bentlerinde yer alan haklarını kullanmadan önce de sınırdışı edilebilir.

Madde 2- Cezai Konularda Temyiz Hakkı

1. Cezai bir fiilden ötürü bir yargı yeri tarafından mahkum edilen kimse, verilen mahkumiyeti ve cezayı daha yüksek bir yargı yerinde yeniden incelemek hakkına sahiptir. Bu hakkın hangi esaslar içinde kullanılabileceği yasayla düzenlenir.
2. Bu hak, hukukun öngörmesi koşuluyla, küçük suçlar, en yüksek yargı yerinin ilk derece mahkemesi olarak kişiyi yargıladığı olaylar ve beraat kararına karşı yapılan bir başvurudan sonra kişinin mahkum edilmesi halleri bakımından istisnalara tabi tutulabilir.

Madde 3- Haksız Mahkumiyet İçin Tazminat

Bir kimse cezai bir fiilden ötürü kesin kararla mahkum edilmişse, yeni meydana gelen veya daha önce meydana geldiği sonradan anlaşılan bir olayın bu kişinin mahkumiyetinde adli hata olduğunu göstermesi nedeniyle mahkumiyet kararı bozulmuş veya affa uğramış olsa bile, daha önce bilinmeyen olayın zamanında ortaya çıkarılmamasına mahkumiyet nedeniyle cezaya maruz kalan kişinin kısmen veya tamamen sebep olduğu kanıtlanıyorsa, ilgili Devletin hukukuna göre bu kişiye tazminat ödenir.

Madde 4- Çifte Yargılama ve Çifte Cezalandırılmama Hakkı

1. Bir Devletin hukukuna ve ceza usul yasasına uygun olarak bir fiilden ötürü daha önce bir ceza davasında nihai olarak mahkum olan veya beraat eden bir kimse, bu Devletin yargı alanı içinde aynı fiilden dolayı yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.
2. Yukarıdaki fıkra hükümleri, davanın sonucunu etkileyebilecek yeni meydana gelen veya daha önce meydana geldiği yeni anlaşılan olayların bulunduğu dair kanıtlar varsa veya önceki davada temel bir hata bulunuyorsa, söz konusu Devletin hukukuna ve ceza usul yasasına göre davanın yeniden görülmesine engel olmaz.
3. Sözleşmenin on beşinci maddesine dayanarak, bu maddenin getirdiği yükümlülüklerde her hangi bir azatma yapılamaz.

Madde 5- Eşler Arasında Eşitlik

Eşler kendi aralarında ve çocuklarıyla ilişkilerinde, evlilikle ilgili, evlilik sırasında ve ayrıldıktan sonra, özel hukuk nitelikli haklara ve yükümlülüklerle eşit olarak sahiptirler. Bu madde Devletin, çocukların yararları bakımından gerekli bulunan tedbirleri almasını engellemez.

Madde 6- Yer Bakımından Uyum

1. Bir Devlet bu Protokolü imzaladığı sırada ya da onay veya kabul veya uygun bulma belgesini verirken, bu Protokolü uygulayacağı ülke ya da ülkeleri ve Protokolün hangi hükümlerini yine bu ülke ya da ülkelerde uygulamayı üstlendiğini belirtir.

2. Bir Devlet, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine daha sonra göndereceği bir bildirimle, bu Protokolün uygulanmasını bildirimde belirttiği ülkeler bakımından genişletebilir. Bu ülke bakımından Protokol, Genel Sekreterin söz konusu bildirim aldığı tarihi izleyen ikinci ayın dolmasından sonra gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

3. Yukarıdaki ilk iki fıkraya göre yapılan bir bildirim, bildirimde belirtilen her hangi bir yer bakımından, Genel Sekretere gönderilecek bir duyuru ile kaldırılabilir ya da değiştirilebilir. Kaldırma ya da değiştirme bildirim, Genel Sekreterin bunu aldığı tarihi izleyen ikinci ayın dolmasından sonra gelen ayın ilk günü geçerli hale gelir.

4. Bu Maddeye göre yapılacak bir bildirim, Sözleşmenin elli yedinci maddesinin birinci fıkrasına uygun olarak yapılmış sayılır.

5. Bu Protokolün, onay, kabul veya uygun bulma nedeniyle uygulandığı Devletin ülkesi ile, bu Devlet tarafından yapılan bir bildirim nedeniyle uygulandığı her ülke, birinci maddede sözü geçen Devletin ülkesi deyiminin amacı bakımından ayrı ülkeler sayılır.

6. Bir Devlet, bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre beyanda bulduktan sonra, beyanın ilgili olduğu bir veya birden fazla ülke namına, Mahkemenin bireylerin, hükümet dışı örgütlerin ve birey topluluklarının Sözleşmenin otuz dördüncü maddesine göre yaptıkları başvuruları kabul etme yetkisini, bu Protokolün 1-4. maddelerinin biri ya da hepsi bakımından tanıdığını beyan edebilir.

Madde 7- Sözleşme ile Olan İlişkisi

Taraf Devletler bakımından Bu Protokolün 1-6. maddeleri, Sözleşmeye ilave maddeler olarak kabul edilir ve Sözleşmenin bütün hükümleri buna göre uygulanır.

Madde 8- İmza ve Onay

Bu Protokol, Sözleşmeyi imzalamış olan Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin imzasına açıktır. Bu Protokol, Üyeler tarafından onaylanır, kabul edilir ya da uygun bulunur. Bir Avrupa Konseyi üyesi Devlet, Sözleşmeyi daha önce ya da bu Protokol ile birlikte onaylamamış ise, sadece bu Protokolü onaylayamaz, kabul edemez veya uygun göremez veya uygun göremez. Onaylama, kabul etme, uygun bulma belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreterine verilir.

Madde 9- Yürürlüğe Girme

1. Bu Protokol, sekizinci madde hükümlerine göre, Avrupa Konseyi üyesi yedi Devletin bu Protokol ile kendini bağlamak istediğini ifade etmesinden iki ay geçtikten sonra gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

2. Bu Protokolle bağlanmak istediğini daha sonra ifade eden Devletler bakımından onay, kabul veya uygun bulma belgesini verdikleri tarihten iki ay geçtikten sonra gelen ayın ilk günü yürürlüğe girer.

Madde 10- Tevdi İşlemleri (...)

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi

İçtüzüğü

(4 Kasım 19987)

STARASBOURG

İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi,

İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya dair Sözleşmeyi ve bağlı Protokolleri dikkate alarak,

Bu İçtüzüğü yapmıştır:

Madde 1 (Tanımlar)

Şartlar aksini gerektirmedikçe, bu İçtüzük bakımından:

- (a) "Sözleşme" terimi, İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya dair Sözleşmeyi ve buna bağlı Protokolleri;
- (b) "Mahkeme genel kurulu" deyimi, genel kurul halinde toplanan İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ni;
- (c) "Büyük Daire" deyimi, Sözleşme'nin 27. maddesini birinci fıkrası gereğince oluşturulan on yedi yargıçlı Büyük Daireyi;
- (d) "Bölüm" terimi, Sözleşme'nin 26. maddesinin (b) bendi gereğince belirli bir dönem için Mahkeme genel kurulu tarafından kurulan bir Daireyi ve "Bölüm Başkanı" ifadesi de Sözleşme'nin 26. maddesinin (c) bendi gereğince Mahkeme genel kurulu tarafından Bölüm Başkanı olarak seçilen yargıcı;
- (e) "Daire" terimi, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince oluşturulan yedi yargıçlı her hangi bir Daireyi ve "Daire Başkanı" deyimi de bu tür bir "Daire"ye başkanlık eden yargıcı;
- (f) "Komite" terimi, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrası gereğince kurulan üç yargıçlı bir Komiteyi;
- (g) "Mahkeme" terimi, hem Mahkeme genel kurulunu, Büyük Daireyi, bir Bölümü, bir Komiteyi ve hem de Sözleşme'nin 43. maddesinin ikinci fıkrasında gösterilen beş yargıçlı kurulu;
- (h) "Ad hoc yargıç" ifadesi, seçilmiş bir yargıcın dışında, Sözleşme'nin 27. maddesinin ikinci fıkrası gereğince bir Sözleşmeci Devlet tarafında Büyük Daire üyesi veya bir Daire üyesi olarak görevlendirilmiş yargıcı;
- (i) "Yargıç" veya "yargıçlar" terimleri, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından seçilmiş yargıçları veya ad hoc yargıçları;
- (j) "Raportör Yargıç" terimi, İçtüzüğün 48 ve 49. maddelerindeki görevleri yerine getirmek üzere atanmış bir yargıcı;
- (k) "Yazı İşleri Müdürü" terimi, yerine göre Mahkeme Yazı İşleri Müdürünü veya Bölüm Yazı İşleri Müdürünü;
- (l) "Taraf" veya " taraflar" terimleri
- Başvurucuyu veya davalı Sözleşmeci Devletleri;
- Başvurucu (kişi, hükümet dışı örgütler veya kişiler grubu), Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvuruda bulunanları;
- (m) "Üçüncü taraf" deyimi, Sözleşme'nin 36. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen ve bir duruşmada yer alma hakkı kullanan veya yazılı mütalaa vermesi veya duruşmaya katılması istenen bir Sözleşmeci Devleti veya ilgili kimseyi;
- (n) "Bakanlar Komitesi" deyimi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ni;
- (o) "Eski Mahkeme" ve "Komisyon" terimleri, Sözleşme'nin eski 19. maddesine göre kurulmuş, sırasıyla İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ni ve Avrupa Komisyonu'nu ifade eder.

BAŞLIK I

MAHKEME TEŞKİLATI VE ÇALIŞMASI

Bölüm I

Yargıçlar

Madde 2 (Görev Süresini Hesaplanması)

1. Seçilmiş bir yargıcın görev süresi, seçim tarihinden başlayacak şekilde hesaplanır. Ancak bir yargıç görev süresinin sona ermesi üzerine yeniden seçildiği zaman veya görev süresi sona eren veya sona erecek olan bir yargıcın yerine seçildiği zaman, her iki durumda da görev süresi görev sürelerinin sona erme tarihinden başlayacak şekilde hesaplanır.

2. Sözleşme'nin 25. maddesinin beşinci fıkrasına göre, görev süresi henüz sona ermemiş olan bir yargıcın yerine seçilmiş olan bir yargıç, kendinden önceki yargıcın görev süresini tamamlar.

3. Sözleşme'nin 27. maddesini yedinci fıkrasına göre seçilmiş bir yargıç, kendinden sonraki yargıcın İktüzü-günün 3. maddesine göre yemin etmesine veya and içmesine kadar görevini sürdürür.

Madde 3 (Yemin Etme veya And İçme)

1. Her yargıç göreve başlamadan önce kendisinin de katıldığı Mahkeme genel kurulunun ilk oturumunda, eğer ihtiyaç varsa Mahkeme Başkanının önünde aşağıdaki yemini eder veya and içer:

"Bir yargıç olarak görevlerimi şerefli, bağımsız ve tarafsız bir biçimde yerine getireceğime ve müzakerelerin gizliliğini koruyacağıma yemin ederim - veya and içerim".

2. Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 4 (Görevle Bağdaşmayan Faaliyetler)

Sözleşme'nin 21. maddesinin üçüncü fıkrasına göre yargıçlar, görevleri süresince her hangi bir siyasi veya idari faaliyette veya bağımsızlık ya da tarafsızlıkla veya tam gün çalışma esasının gerekleriyle bağdaşmayan mesleki bir faaliyette bulunamazlar. Her yargıç, bütün ek faaliyetlerini Mahkeme Başkanına bildirir. Mahkeme Başkanı ve ilgili yargıçlar arasında uyumsuzluk çıkması halinde, ortaya çıkan bir sorun hakkında Mahkeme Genel Kurulu karar verir.

Madde 5 (Kıdem)

1. Seçilmiş yargıçlar, Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanlarından sonra, seçilme tarihlerine göre kıdem alırlar; yeniden seçilme halinde, bu yeniden seçilme hemen seçilme olmasa bile, ilgili yargıcın daha önce görev yaptığı süre, kıdemde dikkate alınır.

2. Mahkeme Başkan Yardımcılığı görevine aynı gün seçilenler, yargıç olarak görev yaptıkları süre aynı ise, yaşlarına göre kıdem alırlar. Aynı kural, Bölüm Başkanları için de uygulanır.

3. Yargıç olarak aynı süre görev yapan yargıçlar, yaşlarına göre kıdem alırlar.

4. *Ad hoc* yargıçlar, seçilmiş yargıçlardan sonra yaşlarına göre kıdem alırlar.

Madde 6 (İstifa)

Yargıçlıktan istifa, Mahkeme Başkanına sunulur. Başkan bu istifayı Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletir.

İçtüzüğün 24. maddesinin üçüncü fıkrasının son hükmü ile 26. maddesinin ikinci fıkrası saklı kalmak kaydıyla istifa, görevin boşalması sonucunu doğurur.

Madde 7 (Göreve Son Verme)

Genel kurul halinde toplanan görev başındaki seçilmiş diğer yargıçlar tarafından gerekli koşulları taşımadığına üçte iki çoğunlukla karar verilmedikçe, hiç bir yargıcın görevine son verilemez. Bu yargıç önce Mahkeme genel kurulu tarafından dinlenir. Göreve son verme usulünün başlatılması için her hangi bir yargıç talepte bulunabilir.

Bölüm II

Mahkeme Başkanlığı

Madde 8 (Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları ve Başkan Yardımcılarının Seçilmesi)

1. Mahkeme Genel Kurulu, Mahkeme Başkanı iki Başkan Yardımcısını ve Bölüm Başkanlarını, yargıç olarak görev sürelerini aşmamak koşuluyla, üç yıllık bir süre için seçer. Yeniden göreve seçilebilirler.
2. Her Bölüm, aynı şekilde Bölüm Başkanının görevini yerine getiremeyecek durumda olması halinde yerine geçecek olan bir Başkan Yardımcısını üç yıllık bir süre için seçer; bu göreve yeniden seçilebilirler.
3. Başkanlar ve Başkan Yardımcıları, yerlerine yenileri seçilinceye kadar görevlerini sürdürürler,
4. Bir Başkanın veya Başkan Yardımcısının Mahkeme üyeliğinin sona ermesi veya normal süresinden önce istifa etmesi halinde, duruma göre Mahkeme Genel Kurulu veya ilgili Bölüm, bu görev döneminin geriye kalan süresini tamamlayacak olan kişiyi seçer.
5. Bu maddede sözü edilen seçimler gizli oyla yapılır; seçimlerde sadece seçilmiş mevcut yargıçlar oy kullanır. Hiç bir yargıcın seçilmiş mevcut yargıçlarından mutlak çoğunluğunun oyunu sağlayamaması halinde, en fazla oyu alan iki yargıcın katılacağı ikinci bir oylama yapılır. Oyların eşit dağılması halinde, 5. maddeye göre kıdemli olan yargıç seçilmiş olur.

Madde 9 (Mahkeme Başkanının Görevleri)

1. Mahkeme Başkanı, Mahkeme'nin çalışmasını ve idaresini sağlar. Başkan Mahkeme'yi temsil eder ve özellikle Mahkeme'nin Avrupa Konseyi makamlarıyla olan ilişkilerinden sorumludur.
2. Başkan, Mahkeme Genel Kurul toplantılarına, Büyük Daire toplantılarına ve beş yargıçlı kurul toplantılarına başkanlık eder.
3. Başkan, nezdinde seçildiği Sözleşmeci Devletle ilgili davalar dışında, Dairelerin görmekte olduğu davalara katılmaz.

Madde 10 (Mahkeme Başkan Yardımcılarının Görevleri)

Mahkeme Başkan Yardımcıları Mahkeme Başkanına yardım eder. Başkan Yardımcıları, Başkanın görevini yapamayacak durumda olması veya Başkanlık makamının boşalması halinde, veya Başkanın isteği üzerine Başkanın yerine görev yaparlar. Başkan Yardımcıları Bölüm Başkanlıkları da yaparlar.

Madde 11 (Başkanın veya Başkan Yardımcısının Yerine Geçme)

Mahkeme Başkanının ve Başkan Yardımcılarının aynı anda görevlerini yapamayacak durumda olmaları veya bu makamların boşalmış olması halinde, Mahkeme Başkanlığını bir Bölüm Başkanı, bölüm Başkanı yoksa 5. maddeye göre kıdemli olan başka bir seçilmiş yargıç üstlenir.

Madde 12 (Bölümlerin ve Dairelerin Başkanlıkları)

Bölüm Başkanları, üyesi oldukları Bölümün ve Dairelerin oturumlarına başkanlık ederler. Bölüm Başkanlarının görev yapamayacak durumda olmaları ve Bölüm Başkanlığının boşalmış olması halinde veya Bölüm Başkanının isteği üzerine Başkan Yardımcıları Başkanın yerine geçer. Bunun mümkün olmaması halinde ise, Bölüm ve Dairelerin üyeleri 5. maddede öngörülen kıdeme göre Başkanların yerini alırlar.

Madde 12 (Başkanlık Yapamama)

Mahkeme yargıçları, vatandaşı oldukları veya nezdinde seçildikleri Sözleşmeciler Devletlerin taraf oldukları davalarda başkanlık yapamazlar.

Madde 14 (Cinslerin Dengeli Temsili)

İçtüzüğün bu bölümünde ve daha sonraki bölümlerinde düzenlenen atamaların yapılması ile ilgili olarak Mahkeme, cinslerin dengeli dağılımını sağlayacak bir politika izler.

Bölüm III

Yazı İşleri Müdürlüğü

Madde 15 (Yazı İşleri Müdürünün Seçilmesi)

1. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme Genel Kurulu tarafından seçilir. Adaylar, yüksek ahlaki niteliklere ve hukuk, idare ve dil bilgisine sahip ve makamın gerektirdiği görevleri yürütebilecek gerekli tecrübeye sahip olmalıdır.

2. Yazı İşleri Müdürleri beş yıl için seçilirler ve yeniden seçilebilirler. Genel kurul halinde toplanan yargıçların üçte iki çoğunluğu tarafından Yazı İşleri Müdürlüğünün gerektirdiği şartları artık taşımadığına karar verilmemiş, Yazı İşleri Müdürü görevinden alınmaz. Mahkeme Genel Kurulu önce Yazı İşleri Müdürünü dinler. Her hangi bir yargıç, Yazı İşleri Müdürünün görevinden alınması usulünü bir dilekçeyle başlatabilir.

3. Bu maddede sözü edilen seçim, sadece seçilmiş yargıçların katılımıyla ve gizli oyla yapılır. Hiç bir adayın seçilmiş yargıçların mutlak çoğunluğunun oyunu alamaması halinde, en fazla oyu alan iki aday arasında yapılacak ikinci bir seçimde en fazla oyu alan aday seçilir. Oyların eşit dağılması halinde ilk olarak varsa bayan aday, ikinci olarak daha yaşlı aday seçilmiş olur.

4. Yazı İşleri Müdürü göreve başlamadan önce Mahkeme Başkanının, eğer gerek varsa Mahkeme genel kurulunu önünde aşağıdaki gibi yemin eder veya and içer:

“İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü olarak bana verilen görevi sadakatle, basiretle ve büyük bir özenle yapacağıma yemin ederim - veya and içerim”-.

Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 16 (Yazı İşleri Müdür Yardımcılarının Seçilmesi)

1. Mahkeme Genel Kurulu, önceki maddede öngörülen şartlarda ve tarzda ve aynı süre için iki tane Yazı İşleri Müdür Yardımcısı seçer. Yazı İşleri Müdürünün görevden alınma usulü, Müdür Yardımcıları için de uygulanır. Mahkeme her iki konuda da Yazı İşleri Müdürünün görüşünü alır.

2. Bir Yazı İşleri Müdür Yardımcısı göreve başlamadan önce, Mahkeme Başkanı önünde, gerektiği takdirde Mahkeme Genel Kurulu önünde, Yazı İşleri Müdürü için öngörülen aynı yemini eder veya and içer. Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 17 (Yazı İşleri Müdürünün Görevleri)

1. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme'nin görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve Mahkeme Başkanının denetiminde Yazı İşlerinin örgütlenmesinden ve faaliyetinden sorumludur.
2. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme arşivini tutar; Mahkeme önüne getirilen veya getirilecek olan bütün davalarda Mahkeme'den yapılan veya Mahkeme'ye gönderilen bütün yazışmalar ve bildirimler Yazı İşleri Müdürü kanalıyla yürütülür.
3. Yazı İşleri Müdürü, bu makama verilen takdir yetkisine bağlı olarak, mahkeme'nin çalışmasıyla ilgili bilgi taleplerini ve özellikle basından gelen istekleri karşılar.
4. Yazı İşlerinin çalışması, Yazı İşleri Müdürü tarafından hazırlanan ve Mahkeme Başkanı tarafından onaylanan genel talimatlarla düzenlenir.

Madde 18 (Yazı İşleri Teşkilatı)

1. Yazı İşleri, Mahkeme tarafından kurulan Bölümler eşit sayıda Bölüm Yazı İşlerinden ve Mahkeme tarafından ihtiyaç duyulan hukuki ve idari hizmetleri sağlayacak gerekli birimlerden meydana gelir.
2. Bölüm Yazı İşleri Müdürü, Bölümün görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve kendisine de Bölüm Yazı İşleri Müdürü yardımcılık eder.
3. Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcıları dışında, hukuk sekreterleri dahil Yazı İşleri görevlileri, Mahkeme Başkanı'nın ve onun talimatıyla hareket eden Yazı İşleri Müdürü'nün uygun görmesiyle Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından göreve atanır.

Bölüm IV

Mahkeme'nin Çalışması

Madde 19 (Mahkeme'nin Çalışma Yeri)

1. Mahkemenin çalışma yeri, Avrupa Konseyi'nin Strasbourg'taki çalışma yeridir. Ancak Mahkeme gerekli gördüğü takdirde, Avrupa Konseyine üye Devletlerin sınırları içinde her hangi bir yerde çalışabilir.
2. Mahkeme, bir başvurunun incelenmesinin her hangi bir aşamasında, kendisi ya da bir veya birden fazla üyesi tarafından başka bir yerde bir soruşturma yapılmasına veya diğer bir görevin yerine getirilmesine karar verebilir.

Madde 20 (Mahkeme Genel Kurulunu Toplanması)

- Mahkeme Genel Kurulu, Sözleşme'ye ve bu İçtüzüğe göre görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği her zaman Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır. Mahkeme Genel Kurulu, Mahkeme üyelerinin en az üçte biri tarafından talep edilmesi halinde ve yılda en az bir kez idari konuları ele almak üzere Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır.
2. Görev başındaki seçilmiş yargıç sayısının üçte ikisi, Mahkeme Genel Kurulunun toplantı yeter sayısını oluşturur.
 3. Toplantı yeter sayısına ulaşmaması halinde, Başkan toplantıyı erteler.

Madde 21 (Mahkeme'nin Diğer Toplantıları)

1. Büyük Daire, Daireler ve kKomiteler tam gün çalışır. Mahkeme Başkanının önerisi üzerine, Mahkeme her yıl oturum tarihlerini tespit eder.
2. Bu tarihler dışında Büyük Daire ve Daireler, acil durumlarda Başkanları tarafından toplantıya çağrılır.

Madde 22 (Müzakereler)

1. Mahkeme'nin müzakereleri kapalıdır. Mahkeme'nin müzakereleri gizli tutulur.
2. Müzakerelere sadece yargıçlar katılır. Müzakerelerde Yazı İşleri Müdürü veya yerine görevlendirdiği bir kişi ile birlikte, yardımcıları gerekli görülen Yazı İşleri görevlileri ve çevirmenler de hazır bulunur. Mahkemenin özel bir kararı bulunmadıkça başka hiç kimse müzakereye alınmaz.
3. Bir sorun hakkında Mahkeme'de oylamaya geçilmeden önce Başkan, sorun üzerine görüşlerini belirtmelerini yargıçlardan isteyebilir.

Madde 23 (Oylamalar)

1. Mahkeme kararları mevcut üyelerin çoğunluk oyuyla alınır. Oylarda eşitlik bulunması halinde, yeni bir oylama yapılır, ve yine eşitlik bulunması halinde Başkanın oy verdiği taraf çoğunluğu oluşturur. Bu İçtüzükte aksi-ne hüküm bulunmadıkça, bu fıkra diğer oylamalar için de uygulanır.
2. Büyük Daire ve Daireler kararlarını ve son kararlarını, yargıç sayısının çoğunluğuyla alır. Kabul edilebilirlik kararı ile esas hakkındaki kararın son oylamalarında çekimser oy kullanılamaz.
3. Genel bir kural olarak, el kaldırma suretiyle oylama yapılır. Başkan, kıdem sırasının tersinden yoklamalı oylama yaptırabilir.
4. Üzerinde oylama yapılan her sorun açık terimlerle formüle edilir.

Bölüm V

Daireler

Madde 24 (Büyük Dairenin Oluşumu)

1. Büyük Daire on yedi asil ve üç yedek yargıçtan meydana gelir.
2. Büyük Daire, bu İçtüzüğün 8. maddesine göre mahkeme Başkanının seçildiği tarihten başlayarak üç yıllık bir süre için oluşturulur.
3. Büyük Dairede, Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları yer alır. Büyük Daire üyelerinin tamamlanması için, Mahkeme Genel Kurulu, Başkanın önerisi üzerine diğer bütün yargıçlar, her dokuz ayda bir değişecek olan ve üyelikleri Sözleşmeciler Devletleri arasında mümkün olduğu kadar coğrafi dengeyi ve değişik hukuk sistemlerini yansıtacak biçimde iki gruba ayrılır. Her bir dokuz aylık dönem içinde Büyük Daireye gönderilen davaları görecek olan asil ve yedek yargıçlar, her grup içinde rotasyona tabi tutulurlar; bu yargıçlar, yargıçlık görev süreleri sona ermiş olsa bile, yargılamanın tamamlanmasına kadar Büyük Daire yargıcı olarak kalmaya devam ederler.
4. İlgili Sözleşmeciler Devleti bakımından seçilen bir yargıç, bu maddenin üçüncü fıkrası dolayısıyla Büyük Dairede yer alamaması halinde, Sözleşme'nin 27. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları gereğince Büyük Dairede re'sen (*ex officio*) yer alır.
5. (a) Bir Bölüm Başkanının Büyük Dairede yer alamaması halinde onun yerine Bölüm Başkan Yardımcısı Büyük Dairede yer alır.
(b) Diğer yargıçların yer almalarına engel bulunması halinde, bu yargıçların yerine 3. maddedeki seçiliş düzenlerine göre yedek yargıçlar yer alırlar.
(c) Büyük Dairenin tamamlanması için ilgili grupta yeterli yedek yargıç bulunmaması halinde, diğer grubun üyeleri arasından kur'a ile yedek yargıçlar görevlendirilir.
6. (a) Büyük Dairenin Sözleşme'nin 43. maddesine göre yapılan talepleri ele almak üzere toplanacak olan beş yargıçlı kurulu aşağıdaki şekilde meydana gelir;

- Mahkeme Başkanı,
 - Davayı görmüş olup verdiği karar Büyük Daire önüne götürülmek istenen Daireyi oluşturan Bölümün Başkanı dışındaki Bölüm Başkanları, Bölüm Başkanlarının yer almasına engel varsa Bölüm Başkan Yardımcıları,
 - Davayı gören Daire yargıçlarının dışında diğer yargıçlar arasından rotasyon ile görevlendirilen başka bir yargıç.
- (b) İlgili Sözleşmeci Devletin vatandaşı olan veya nezdinde seçilen yargıç, beş kişilik kurul üyesi olamaz.
- (c) Kurulda yer alamayan her hangi bir üyenin yerine, davayı görmüş Dairenin üyesi olmayan ve rotasyon usulüyle görevlendirilen bir yargıç geçer.

Madde 25 (Bölümlerin Kuruluşu)

1. Sözleşme'nin 26. maddesinin (b) bendinde öngörülen Daireler (bu İçtüzükte "Bölümler" olarak adlandırılmıştır) Mahkeme Başkanının hazırladığı bir öneri üzerine Mahkeme Genel Kurulu tarafından, 8. maddedeki başkanlık seçiminden başlamak üzere üç yıllık bir süre için kurulur. En az dört Bölüm bulunur.
2. Her yargıç bir Bölümün üyesidir. Bölümler, coğrafya ve cinsiyet açısından dengeli ve Sözleşmeci Devletler arasındaki değişik hukuk sistemlerini yansıtabilecek şekilde oluşturulur.
3. Bir yargıcın mahkeme üyeliği, Bölümün oluşturulduğu dönemden önce sona ermesi halinde, bu yargıcın Bölümdeki yeri, Mahkeme üyesi olarak kendisinin yerine geçen yargıç tarafından doldurulur.
4. Mahkeme Başkanı şartların gerektirmesi halinde istisnaen Bölümlerin oluşumunda değişiklikler yapabilir.
5. Başkanın önerisi üzerine Mahkeme Genel Kurulu ilave bir bölüm kurabilir.

Madde 26 (Dairelerin Oluşumu)

1. Mahkeme'nin önüne getirilen davaların görülmesi için Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen yedi yargıçlı Daireler, Bölümlerin içinden aşağıdaki şekilde oluşturulur.
 - (a) Her bir dava için Dairede, Bölüm Başkanı ve ilgili Sözleşmeci Devlet nezdinde seçilmiş yargıç yer alır. İlgili Sözleşmeci Devlet nezdinde seçilmiş yargıç, İçtüzüğün 51 ve 52. maddelerine göre başvurunun gönderildiği Bölümün üyesi değilse, bu yargıç Sözleşmenin 27. maddesinin ikinci fıkrasına göre bu Dairede re'sen (ex officio) yer alır. Bu yargıcın yer alamaması ve çekilmesi halinde 29. madde uygulanır.
 - (b) Dairenin diğer üyeleri, Bölüm Başkanı tarafından ilgili Bölümün üyeleri arasından rotasyon usulüyle görevlendirilir.
 - (c) Bu surette görevlendirilmemiş olan Bölüm üyeleri, bu davada yedek yargıçlar olarak yer alır.
2. Davanın esasının incelenmesine katılmış olan yargıçlar, görev süreleri sona ermiş olsa bile, davayı görme-ye devam ederler.

Madde 27 (Komiteler)

1. Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrasına göre aynı Bölüm içinde üç yargıçlı Komiteler kurulur. Kaç tane Komite kurulacağına Bölüm Başkanlarına danıştıktan sonra Mahkeme Başkanı tarafından karar verilir.
2. Komiteler, Bölüm Başkanı hariç tutularak, Bölüm üyeleri arasında yapılacak rotasyonla on iki ay için kurulur.
3. Bir Komite üyesi olmayan Bölümündeki yargıçların, Komitede bulunmayan üyelerin yerine görev yapmaları istenebilir.
4. Her Komiteye, Bölümdeki kıdemli üyeler tarafından başkanlık yapılır.

Madde 28 (Katılmama, Çekilme veya Muaf Tutulma)

1. Oturumlara katılma engeli bulunan bir yargıç, mümkün olan en kısa sürede durumu Daire Başkanına bildirir.
2. Bir yargıç, kişisel menfaatinin bulunduğu veya daha önce Devlet görevlisi veya davada menfaati olan tarafın avukatı veya danışmanı olarak, veya bir yargı yeri veya araştırma komisyonu üyesi, veya başka bir sıfatla yer aldığı bir davanın görülmesine katılmaz.

3. Bir yargıç yukarıdaki nedenlerden biriyle veya özel bir sebeple davadan çekilmesi halinde bunu Daire Başkanına bildirir; Başkan bu yargıçta davaya katılmaktan muaf tutar.

4. Daire Başkanı, bir yargıçta davadan çekilmesini gerektirecek bir neden bulunduğunu düşünecek olursa, durumu ilgili yargıçla görüşür; aralarında uyuşmazlık bulunması halinde Daire karar verir.

Madde 29 (Ad hoc Yargıçlar)

1. Bir Sözleşmeci Devlet bakımından seçilmiş bir yargıçta Dairede bulunamaması veya davadan çekilmesi halinde, Daire Başkanı o Devleti, seçilmiş başka bir yargıçta dava yargıçta olarak veya Sözleşme'nin 21. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip başka bir kimseyi bir *ad hoc* yargıçta olarak atamak isteyip istemediğini, atamak isteği takdirde söz konusu kişinin adını otuz gün içinde bildirmeye davet eder. Bu suretle atanan kişinin Dairede bulunamaması ve çekilmesi halinde de aynı kural uygulanır.

2. İlgili Sözleşmeci Devletin otuz gün içinde yanıt vermemesi halinde, atamada bulunma hakkından feragat ettiği kabul edilir.

3. Bir *ad hoc* yargıçta, yargıçta olarak atanmasından sonra davanın görüleceği ilk oturumun açılışında, İçtüzüğü'nün 3. maddesinde öngörülen yemini eder veya andı içer. Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 30 (Ortak Menfaat)

Bir çok başvuru veya davalı Sözleşmeci Devletin ortak bir menfaati bulunuyorsa, Mahkeme Başkanı tarafları tek bir seçilmiş yargıçta veya Sözleşme'nin 27. maddesinin ikinci fıkrasına göre *ad hoc* yargıçta üzerinde anlaşmaya davet edebilir. Tarafların anlaşamamaları halinde Başkan, re'sen (*ex officio*) yargıçta olarak görev yapacak kişiyi Taraflarca yargıçta olarak önerilen kişiler arasından kura ile tespit eder.

2. Ortak menfaatin bulunup bulunmadığı konusunda bir uyuşmazlık bulunması halinde, Mahkeme genel kurulu karar verir.

BAŞLIK II

USUL

Bölüm I Genel Kurul

Madde 31 (İçtüzüğe Aykırı Davranma İmkani)

Bu başlık altındaki hükümler, belirli bir davanın görüşmesi sırasında Mahkeme'nin, gerektiği takdirde taraflara danışarak, İçtüzüğe aykırı davranmasını engellemez.

Madde 32 (Uygulama Talimatları)

Mahkeme Başkanı, özellikle duruşmada bulunma ve dilekçelerin veya diğer belgelerin dosyaya sunulmasıyla ilgili olarak uygulama talimatları yayımlayabilir.

Madde 33 (Yargılamanın Aleniliği)

1. Bu maddenin ikinci fıkrasına göre Daire, kendi kendine veya bir tarafın veya ilgili başka bir kişinin talebi üzerine aksine karar vermedikçe, duruşmalar alenidir.

2. Duruşmayı izleyenler ve basın mensupları, çocuk ve gençlerin menfaatlerini veya tarafların özel yaşamlarını korumanın gerektirmesi halinde, veya adaletin zarar göreceği özel hallerde Dairenin kesinlikle gerekli oldu-

ğuna inandığı ölçüde, demokratik bir toplumdaki genel ahlak, kamu düzeni veya ulusal güvenlik amacıyla bir duruşanın tamamından veya bir kısmından çıkarılabilir.

3. Bir başvurunun kayda girmesinden sonra, İçtüzüğü'nün 62. maddesinde öngörülen dostane çözüm müzakereleri çerçevesinden verilenler dışında Yazı İşleri Müdürlüğü'ne verilen bütün belgeler, Daire Başkanı bu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen sebeplerle kendi kendine veya bir tarafın veya ilgili kişilerden birinin talebi üzerine aksine karar vermedikçe kamuya açıktır.

4. Birinci veya üçüncü fıkraya göre yapılan bir gizlilik talebinde gerekçe gösterilir ve duruma göre duruşma veya belgelerin tamamen mi yoksa kısmen mi kamuya kapalı olmasının istendiği belirtilir.

Madde 34 (Kullanılacak Diller)

1. Mahkeme'nin resmi dilleri İngilizce ve Fransızca'dır.

2. Bir başvuru hakkında kabuledilebilirlik kararı alınmadan önce, Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvurular veya temsilcileri tarafından gönderilen bütün muhaberat ve dilekçeler, Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde değilse, Sözleşmeciler Devletlerin resmi dillerinden biriyle yapılır.

3. (a) Bir Sözleşmeciler Devletin resmi dillerinden birinin kullanılmasına devam edilmesi için Daire Başkanı tarafından izin verilmedikçe, bir duruşma konusunda veya davanın kabuledilebilir bulunmasından sonra başvuruların veya temsilcilerinin bütün muhabereti ve dilekçeleri Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde yapılır.

(b) Böyle bir iznin verilmesi halinde, yapılan sözlü sunuşların veya yazılı beyanların İngilizce'ye veya Fransızca'ya çevrilmesini sağlama sorumluluğu ve masrafları karşılama yükümlülüğü talep eden tarafa düşer.

5. Daire Başkanı davalı Sözleşmeciler Devletin yaptığı yazılı sunuşun başvuru tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştırmak için, yazılı sunuşun o Devletin resmi diline çevrilmesini sağlamaya devet edebilir.

6. Mahkeme önüne çıkan her hangi bir tanık, uzman veya başka bir kişi, iki resmi dilden birini yeterince konuşmıyorsa, kendi dilini kullanabilir. Bu durumda Yazı İşleri Müdürü, bu beyanların çevrilmesi için gerekli düzenlemeleri yapar.

Madde 35 (Sözleşmeciler Devletlerin Temsili)

Sözleşmeciler Devletler, temsilcileri (Ajanları) tarafından temsil edilir; temsilci avukat veya danışman yardımı alabilir.

Madde 36 (Başvuruların Temsili)

1. Kişiler, hükümet dışı örgütler veya birey grupları başlangıçta, Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvurularını bizzat kendileri veya bu maddenin dördüncü fıkrasına göre atanmış temsilcileri aracılığıyla yapabilirler.

2. İçtüzüğü'nün 54. maddesinin (b) bendine göre, başvurunun davalı Sözleşmeciler Devlete bildirilmesinden sonra Daire Başkanı, bu maddenin dördüncü fıkrasına göre başvuru temsil edilmesini talimatı verebilir.

3. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, Daire tarafından yapılmasına karar verilen veya başvuru hakkındaki kabuledilebilirlik kararından sonraki yargılama amacıyla yapılacak olan bir duruşmada başvuru temsil edilmek zorundadır.

4 (a) Başvurucunun temsilcisi, her hangi bir Sözleşmeciler Devletinde çalışmaya yetkili olan ve Sözleşmeciler Devletlerin ülkelerinden birinde ikamet eden bir avukat veya Daire Başkanının kabul ettiği başka bir kişi olabilir.

(b) Daire Başkanı, temsilin zorunlu hale gelecek olması durumunda, başvurucuya kendi davasını eğer gerekliyse bir avukat veya kabul edilmiş bir temsilci yardımıyla sunma izni verebilir.

(c) Daire Başkanı, istisnai durumlarda ve yargılamanın her hangi bir aşamasında, şartların veya avukat ya da yukarıdaki fıkraya göre atanmış kişinin davranışlarının gerektirdiğini düşünmesi halinde, bu avukatın ya da atanmış kişinin artık başvurucuyu temsil edemeyeceğini ya da ona yardım edemeyeceğini ve başvuru temsil edilmemesi gerektiğini bildirebilir.

5. Avukat veya diğer atanmış temsilcinin, veya kendi davasını bizzat sunma izni isteyen başvuru Mah-

keme'nin resmi dillerinden birini yeterince biliyor olması gerekir. Ancak, İçtüzüğün 34. maddesinin üçüncü fıkrasına göre resmi olmayan dillerden birinin kullanılmasına Daire Başkanı tarafından izin verilebilir.

Madde 37 (Muhaberat, Tebligatlar ve Davetiyeler)

1. Devlet temsilcilerine (ajanlarına) veya tarafların avukatlarına gönderilen muhaberat ve tebligatlar, taraflara gönderilmiş sayılır.

2. Devlet temsilcileri veya tarafların avukatları dışındaki kişilere bir muhaberat, tebligat veya davetiyenin gönderilmesi için, Mahkeme bu tür bir muhaberat, tebligat veya davetiyenin ülkesi üzerinde sonuç doğuracağı Devlet Hükümetinin yardımının gerekli olduğunu düşünmesi halinde, Mahkeme Başkanı gerekli kolaylığı göstermesi için Hükümete doğrudan başvurabilir.

3. Mahkeme maddi olayları ortaya çıkarma veya delil toplama amacıyla yerinde soruşturma yapmak veya düzenlemek istediği zaman, veya bu ülkede ikamet eden veya ülkeden geçecek bir kişinin Mahkeme önüne çıkmasını istediği zaman da aynı kural uygulanır.

Madde 38 (Yazılı Dilekçeler)

1. Duruma göre Daire Başkanı veya raportör yargıç tarafından belirtilen süre geçtikten sonra, bu İçtüzüğe göre dosyaya hiç bir yazılı beyan veya belge konulamaz. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, öngörülen zaman sınırı dışında veya 32. maddeye göre yayınlanan uygulama talimatına aykırı olarak hiç bir yazılı beyan veya belge dosyaya konamaz.

2. Yukarıda birinci fıkrada öngörülen zaman sınırına uygun davranılması bakımından belgenin gönderildiği tarih, gönderinin damgalandığı, eğer damga bulunmuyorsa, Yazı İşleri tarafında alındığı tarihtir.

Madde 39 (Geçici Tedbirler)

1. Daire veya gerekiyorsa Daire Başkanı, bir tarafın veya ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine veya doğrudan kendisi, tarafların menfaati veya önündeki davanın gereği gibi görülebilmesi için alınması gerektiğini düşündüğü geçici tedbirleri taraflara bildirebilir.

2. Bu tedbirlere ilişkin bildirimler Bakanlar Komitesine verilir.

3. Daire, bildirdiği bir geçici tedbirin uygulanmasıyla bağlantılı bir konu hakkında taraflardan bilgi isteyebilir.

Madde 40 (Bir Başvurunun Acil Tebliği)

Acil bir durumda Yazı İşleri Müdürü Mahkeme Başkanının izniyle, başka usuli işlemlerin yapılması saklı kalmak kaydıyla ve mümkün olan her türlü araçla, kendisine yapılan başvuru hakkında ilgili Sözleşmecî Devleti bilgilendirir ve başvurunun konusunu kısaca bildirir.

Madde 41 (Öncelikli Dava)

Daire, incelemeye hazır duruma gelen başvuruları sırasıyla ele alır. Bununla beraber Daire, belirli bir başvuruya öncelik tanınmasına karar verebilir.

Madde 42 (Delil Toplanması İçin Tedbirler)

1. Daire taraflardan birinin veya üçüncü bir tarafın talebi üzerine veya kendiliğinden, davanın maddi olaylarına açıklık getirmesini sağlayabileceğini düşündüğü delilleri toplayabilir. Daire, başka şeylerle birlikte, taraflardan yazılı delil sunmalarını isteyebilir ve tanıklıkları veya beyanlarıyla Dairenin görevini yerine getirmesine yardımcı olabilecek bir tanığı veya uzmanı veya başka bir sığata sahip her hangi bir kimseyi dinlemeye karar verebilir.

2. Daire, yargılamanın her hangi bir anında, üyelerinden birini veya birden fazla üyesini veya Mahkeme'nin diğer yargıçlarını yerinde inceleme veya soruşturma yapmaları veya başka bir biçimde delil toplamaları için görevlendirebilir. Daire bu delegasyona yardımcı olması için dışarıdan bağımsız uzmanlar atayabilir.

3. Daire kendi istediği bir kimseden veya bir kurumdan bilgi edinmek için, belirli bir konuda görüş belirtmesini veya rapor sunmasını isteyebilir.

4. Taraflar, delil toplanması için alınan tedbirlerin uygulanması sırasında Daireye veya onu delegasyonuna yardım ederler.

5. Bir başvurucunun veya davalı Sözleşmeci Devletin talebi üzerine yukarıdaki fıkralar gereğince bir raporun hazırlanması veya tedbirlerin alınması halinde, Daire aksine karar vermedikçe bunun masrafları o Tarafça karşılanır. Diğer durumlarda Daire, bu masrafların Avrupa Konseyi tarafından mı karşılanacağına yoksa masrafların raporun hazırlanmasını veya diğer tedbirlerin alınmasını talep eden başvurucu veya üçüncü kişi üzerinde mi bırakılacağına karar verir. Her durumda masraflar Daire başkanı tarafından tayin edilir.

Madde 43 (Başvuruların Birleştirilmesi ve Aynı Anda İncelenmesi)

1. Daire, tarafların isteği üzerine veya kendiliğinden, iki veya daha fazla başvurunun birleştirilmesine karar verebilir.

2. Dairenin başvuruları birleştirme konusunda karar verme yetkisi saklı kalmak kaydıyla, Daire Başkanı taraflara danıştıktan sonra, aynı Dairenin görevlendirildiği başvuruların muhakemesinin aynı anda yapılmasına karar verebilir.

Madde 44 (Davanın Düşmesi ve Yeniden Kayda Alınması)

1. Bir Sözleşmeci başvurucu Devlet, Yazı İşleri Müdürüne davaya devam etmeme niyetinde olduğunu bildirdiği zaman, davanın diğer tarafı Sözleşmeci Devlet veya Devletlerin buna katılmaları halinde, Daire Sözleşme'nin 37. maddesine göre davanın düşmesine karar verebilir.

2. Kabuledilebilirlik kararı verilmiş olan bir davanın düşmesi hakkındaki karar, son karar şeklinde verilir. Davanın düşmesi kararı kesinleştikten sonra Daire Başkanı, davaya son verilmesine, dostane çözüme veya başka türde ulaşılan bir çözüme eklenmiş olabilecek taahhütlerin yerine getirilmesi konusundaki kararları Sözleşme'nin 46. maddesinin ikinci fıkrasına göre icrasını izleyebilmesi için, düşme kararını Bakanlar Komitesine gönderir.

3. Mahkeme davanın düşmesine karar verdiği zaman, masrafları da takdir eder. Kabuledilebilirlik kararı verilmemiş bir davanın düşmesi kararında masrafların ödenmesine hükmedilmiş ise, Daire Başkanı bu kararı Bakanlar Komitesine gönderir.

4. Mahkeme, düşme kararı verdiği bir davanın yeniden kayda alınmasını haklı gösterecek istisnai şartların bulunduğu sonucuna varırsa, davayı yeniden kayda alır.

Bölüm II

Davanın Açılması

Madde 45 (İmzalar)

1. Sözleşme'nin 33 veya 34. maddelerine göre yapılan bir başvuru yazılı olarak sunulur ve başvurucu veya başvurucunun temsilcisi tarafından imzalanır.

2. Bir başvurunun hükümet dışı bir örgüt veya bir bireyler grubu tarafından yapılması halinde, başvuru bu örgütü veya grubu temsil etmeye yetkili kişiler tarafından imzalanır. Bir başvuruyu imzalayan kişinin yetkisi olup olmadığı sorunu hakkında ilgili Daire veya Komite karar verir.

3. Başvurucuların 36. maddeye göre temsil edilmeleri halinde, temsilci veya temsilciler tarafından bir vekalet veya yetki belgesi eklenir.

Madde 46 (Devlet Başvurularının İçeriği)

Mahkeme önüne bir dava getirmek isteyen Sözleşmeci bir Devlet veya Devletlerin Yazı İşleri Müdürlüğüne yapacağı başvuru aşağıdaki noktaları içerir:

- (a) Aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Devletin adı;
- (b) Maddi olaylara ilişkin bir beyan;
- (c) İddia edilen Sözleşme ihlal(ler)ine ve ilgili savlara ilişkin bir beyan
- (d) Sözleşme'nin 35. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen kabuledilebilirlik ölçülerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralına) uyulduğuna ilişkin bir beyan;
- (e) Başvurunun amacı ve zarar gördüğü iddia edilen taraf veya taraflar namına Sözleşme'nin 41. maddesine göre istenen adil karşılıkla ilgili genel bir talep; ve
- (f) Devlet temsilcisi ve temsilcileri olarak atanan kişilerin adları ve adresleri ile birlikte
- (g) İlgili her türlü belgenin ve özellikle başvurunun konusuyla ilgili yargısal olan veya olmayan kararların birer kopyası.

Madde 47 (Bireysel Başvurunun İçeriği)

1. Sözleşmenin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru, Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün hazırladığı başvuru formu ile yapılır. Başvuruda şunlar yer alır;

- (a) Başvurucunun adı, doğum tarihi, milliyeti, cinsiyeti, mesleği ve adresi;
- (b) Temsilcisi varsa, temsilcisinin adı, mesleği ve adresi;
- (c) Aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Taraf Devletin veya Devletlerin adı;
- (d) Maddi olaylara ilişkin az ve öz bir beyan;
- (e) İddia edilen Sözleşme ihlal(ler)ine ve ilgili savlara ilişkin az ve öz bir beyan
- (f) Başvurucunun Sözleşme'nin 35. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen kabuledilebilirlik ölçülerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralına) uyduğuna dair az ve öz bir beyan; ve
- (g) Başvurunun amacı ile birlikte başvurucunun Sözleşme'nin 41. maddesine göre bulunmak istediği adil karşılıkla ilgili talebin genel olarak belirtilmesi; ve bunların yanında
- (h) İlgili her türlü belgenin ve özellikle başvurunun konusuyla ilgili yargısal olan veya olmayan kararların birer kopyası.

2. Başvurucular ayrıca;

- (a) Sözleşme'nin 35. maddesinin birinci fıkrasındaki kabuledilebilirlik ölçülerinin (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralı) yerine getirildiğini göstermek amacıyla bilgi ve özellikle yukarıdaki birinci fıkranın (h) bendinde sözü edilen belgeler ve kararları sağlar; ve
- (b) Şikayetlerini başka uluslararası soruşturma ve çözüm organları önüne götürüp götürmediğini bildirir.

3. Kimliklerinin kamuya açıklanmasını istemeyen başvurucular, Mahkeme önündeki yargılama hakkında kamunun bilgi edinmesi şeklindeki normal kuraldan ayrılmayı haklı kılacak sebepleri gösterir ve sunar. Daire Başkanı kimliğin saklı tutulmasına istisnai ve gerçekten gerekli hallerde izin verebilir.

4. Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan gereklere uymama, başvurunun kaydedilmemesi ve Mahkeme tarafından incelenmemesi sonucunu doğurabilir.

5. Genel bir kural olarak başvurunun yapıldığı tarih, başvurunun konusunu özetler şekilde olsa bile başvurunun ilk mektubunu gönderdiği tarihtir. Bununla birlikte Mahkeme, haklı sebeplere dayanarak, başvuru tarihi olarak başka bir tarihi kabul edebilir.

6. Başvurucular adres değişiklikleri ve başvuruyla ilgili koşullardaki değişiklikler hakkında Mahkeme'yi bilgilendirmeye devam eder.

Bölüm III

Raportör Yargıçlar

Madde 48 (Devlet Başvuruları)

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre bir başvuru yapıldığında, davayı görmek üzere oluşturulan Daire, bir veya birden fazla yargıcı raportör(ler) olarak görevlendirir. Raportör(ler), İçtüzüğü'nün 49. maddesinin dördüncü fıkrasına göre ilgili Sözleşmeciler Devletlerin yazılı cevaplarını aldıktan sonra gerektiği takdirde kabuledilebilirlik hakkında bir rapor sunarlar.

2. Sözleşme'nin 33. maddesine göre yapılan bir başvurunun kabuledilebilir olduğu açıklandıktan sonra, Raportör yargıç(lar) bu raporları, taslakları ve Dairenin görevini yerine getirmesi sırasında yardımcı olacak diğer belgeleri Daireye sunarlar.

Madde 49 (Bireysel Başvurular)

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre bir başvuru yapıldığında, davayı görmesi için kendisine havale edilen Bölümün Başkanı, başvuruyu inceleyecek olan bir Raportör Yargıç görevlendirir.

2. Raportör Yargıçlar başvuruları incelerken;

(a) Her hangi bir maddi olay hakkında ilgili olduğunu düşündükleri bilgi, belge veya materyalleri, belirlenen süre içinde tarafların sunmalarını isteyebilirler;

(b) Başvurunun bir Daire tarafından incelenmesi şeklinde Bölüm Başkanının talimatı yoksa, başvurunun bir Komite tarafından mı yoksa Daire tarafından mı ele alınacağına karar verebilirler.

3. Sözleşme'nin 28. maddesine göre davanın bir Komite tarafından incelenmesine karar verilmiş ise, Raportör Yargıcın raporunda aşağıdakiler konular yer alır.

(a) İlgili maddi olayların bir özeti;

(b) Başvurunun kabuledilemez olduğuna veya davanın düşmesine karar verilmesi önerisini gerektiren sebeplerin bir özeti.

4. Bir dava Sözleşme'nin 29. maddesinin birinci fıkrası gereğince ele alındığı takdirde, Raportör Yargıcın raporunda aşağıdaki hususlar yer alır:

(a) Bu maddenin ikinci fıkrasına göre elde edilen bilgileri de içeren ilgili maddi olayların bir özeti;

(b) Başvuruda Sözleşme'ye göre doğan sorunların belirtilmesi;

(c) Gerektiği takdirde esas hakkındaki geçici bir görüş ile birlikte, kabuledilebilirlik konusunda ve diğer işlemler hakkında bir öneri.

5. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru hakkında kabuledilebilirlik kararı verilmesinden sonra raportör Yargıç, görevlerini yerine getirirken Daireye yardımcı olabilecek raporları, taslakları ve diğer belgeleri Daireye sunar.

Madde 50 (Büyük Dairedeki Yargılamada)

Bir davanın Sözleşme'nin 30 veya 43. maddelerine göre Büyük Daire önüne getirilmesi halinde, Büyük Dairenin Başkanı Büyük Dairenin bir veya Devlet başvurusu halinde bir veya birden çok üyesini Raportör Yargıç olarak görevlendirir.

Bölüm IV

Kabuledilebilirlik Yargılaması Devlet Başvuruları

Madde 51

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre bir başvuru yapıldığı zaman, Mahkeme Başkanı hemen bu başvuruyu davalı Sözleşmeci Devlete tebliğ eder ve başvuruyla ilgili olarak Bölümlerden birini görevlendirir.

2. İçtüzüğün 26. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre başvuru ve davalı Sözleşmeci Devletler bakımından seçilmiş olan yargıçlar davayı görmek üzere oluşturulan Dairede re'sen (*ex officio*) yer alırlar. Başvuru birden fazla Sözleşmeci Devlet tarafından yapılmış ise, veya İçtüzüğün 43. maddesinin ikinci fıkrasına göre birlikte incelenebilecek nitelikte Sözleşmeci Devletler tarafından aynı konuda birden fazla başvuru yapılmış ise, İçtüzüğün 30. maddesi uygulanır.

3. Bir Bölümün görevlendirilmesi üzerine Bölüm Başkanı 26. maddeye göre bir Daire oluşturur ve davalı Sözleşmeci Devleti kabuledilebilirlik hakkında yazılı görüşlerini bildirmeye davet eder. Bu suretle elde edilen görüşler, Yazı İşleri Müdürü tarafında başvuru Sözleşmeci Devlete iletilir; başvuru Devlet cevap olarak kendi görüşlerini sunabilir.

4. Daire başvuru hakkında kabuledilebilirlik kararı vermeden önce, tarafları daha başka yazılı görüşlerini sunmaya davet edebilir.

5. Bir veya daha fazla Sözleşmeci Devletin talebi üzerine veya Dairenin kendiliğinden karar vermesi halinde, kabuledilebilirlik konusunda bir duruşma yapılır.

6. Daire Başkanı taraflara danıştıktan sonra, yazılı ve gerektiği taktirde sözlü usulü tespit eder ve bu amaçla yazılı görüşlerin dosyaya konulması için bir zaman sınırı tayin eder.

7. Daire yapacağı müzakereleri sırasında, Raportör Yargıç(lar) tarafından 48. maddenin birinci fıkrasına göre sunulan raporu dikkate alır.

Bireysel Başvurular

Madde 52 (Komite Önündeki Usul)

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvuru üzerine Mahkeme Başkanı bir Bölümü görevlendirir; Mahkeme Başkanı bu görevlendirme sırasında davaların Bölümler arasında adil dağılımı için çaba gösterir.

2. Başvurunun bir Daire tarafından görülmesine karar verilmesinden hemen sonra, Sözleşme'nin 27. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen yedi yargıçlı Daire, İçtüzüğün 26. maddesinin birinci fıkrası gereğince ilgili Bölüm Başkanı tarafından oluşturulur.

3. Yukarıdaki fıkraya göre bir Daire oluşturulurken, Bölüm Başkanı bu İçtüzükte Daire Başkanına verilen bütün yetkileri kullanır.

Madde 53 (Komite Önündeki Usul)

1. Komite müzakereleri sırasında, İçtüzüğün 49. maddesinin üçüncü fıkrasına göre Raportör Yargıcın sunduğu raporu dikkate alır.

2. Raportör Yargıç Komite üyesi değilse, Komitenin müzakerelerine katılması için davet edilebilir.

3. Bir başvuru hakkında daha fazla inceleme yapmadan kabuledilemezlik veya davanın düşmesi kararı verilebilecek olması halinde, Komite başvuru hakkında Sözleşme'nin 28. maddesine göre oybirliğiyle kabuledilemezlik veya davanın düşmesi kararı verebilir. Bu karar kesindir.

4. Bu maddenin üçüncü fıkrasına göre bir karar verilmemiş ise başvuru, İçtüzüğün 52. maddesinin ikinci fıkrasına göre oluşturulan Daireye gönderilir.

Madde 54 (Daire Önündeki Usul)

1. Daire müzakereleri sırasında, İçtüzüğün 49. maddesinin dördüncü fıkrasına göre Raportör Yargıcın sunduğu raporu dikkate alır.
2. Daire, başvurunun kabuledilemez olduğuna ve davanın düşmesine hemen karar verebilir.
3. Ya da Daire,
 - (a) Taraflardan maddi olaylarla ilgili olduğunu düşündüğü bilgi, belge veya diğer materyalleri sunmasını isteyebilir;
 - (b) Davalı Sözleşmeci Devlete başvuruyu tebliğ eder ve Devleti başvuru hakkındaki görüşlerini bildirmeye davet edebilir;
 - (c) Tarafları daha başka yazılı görüşlerini bildirmeye davet edebilir.
4. Daire kabuledilebilirlik kararı vermeden önce, tarafların talebi üzerine veya kendi isteği ile bir duruşma yapmaya karar verebilir. Bu durumda Daire aksine karar vermedikçe, taraflar başvurunun esasıyla ilgili sorunlar hakkında görüşlerini bildirmeye de davet eder.
5. Daire Başkanı üçüncü ve dördüncü fıkralara göre Dairenin aldığı kararlar bakımından zaman sınırı da dahil, izlenecek usulü tayin eder.

Devlet Başvuruları ve Bireysel Başvurular

Madde 55 (Kabuledilemezlik İtirazları)

Davalı Sözleşmeci Devlet kabuledilemezlik konusundaki her hangi bir itirazını, itirazın özelliği ve şartların elverdiği ölçüde, İçtüzüğün 51 veya 54. maddeleri çerçevesinde, duruma göre yazılı veya sözlü olarak başvurunun kabuledilebilirliği hakkındaki görüşlerini sunarken ileri sürülmek zorundadır.

Madde 56 (Daire kararı)

1. Bir Daire kararında, kararın oybirliğiyle mi yoksa oy çokluğuyla mı alındığı belirtilir ve kararın gerekçeleri gösterilir.
2. Daire kararları Yazı İşleri Müdürü tarafından başvurucuya ve ilgili Sözleşmeci Devlet veya Devletlere gönderilir.

Madde 57 (Kararın dili)

1. Mahkeme, kararların her iki resmi dilde yazılmasına karar vermedikçe bütün kararlar İngilizce veya Fransızca olarak verilir. Verilen kararlar kamuoyuna açıktır.
2. İçtüzüğün 78. maddesine göre bu kararlar, Mahkeme'nin resmi yayınlarında Mahkeme'nin her iki resmi dilinde de yayımlanır.

Bölüm V

Başvurunun Kabul Edilmesinden Soraki Yargılama

Madde 58 (Devlet Başvuruları)

1. Sözleşme'nin 33. maddesine göre yapılan bir başvurunun Daire tarafından kabul edilmesinden hemen sonra, Daire Başkanı ilgili Sözleşmeci Devletlere danışarak davanın esası hakkında tarafların yazı görüşlerini bildirmeleri ve daha başka delil sunmaları için bir süre tayin eder. Ancak Başkan, Sözleşmeci Devletlerin anlaşılabilir halinde yazılı usulden vazgeçilmesine karar verebilir.

2. Bir veya birden fazla ilgili Sözleşmeci Devletin talep etmesi veya Dairenin kendisi istemesi halinde esas hakkında bir duruşma yapılır. Daire Başkanı izlenecek sözlü usulü tayin eder.

3. Daire müzakereleri sırasında, İçtüzüğü'nün 48. maddesinin ikinci fıkrasına göre Raportör Yargıç tarafından sunulan raporları, taslakları ve diğer belgeleri dikkate alır.

Madde 59 (Bireysel Başvurular)

1. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan bir başvurunun Daire tarafından kabul edilmesinden hemen sonra taraflar daha başka delillerini ve yazılı görüşlerini sunmaya davet edilebilirler.

2. Duruşma yapılmasına Dairesi'nin kendisinin karar vermesi halinde veya İçtüzüğü'nün 54. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kabuledilebilirlik aşamasında esasa ilişkin bir duruşma yapılmadığı durumlarda taraflardan birinin talebi üzerine, esas hakkında bir duruşma yapılır. Ancak Daire istisani olarak, Sözleşme'nin 38. maddesinin birinci fıkrasını (a) bendindeki görevlerin yerine getirmesini bir duruşma yapılmasını gerektirmediğine karar verebilir.

3. Gerekliği takdirde Daire Başkanı, izlenecek olan yazılı ve sözlü usulü tayin eder.

4. Daire müzakereleri sırasında, İçtüzüğü'nün 49. maddesinin beşinci fıkrasına göre Raportör Yargıç tarafından sunulan raporları, taslakları ve diğer belgeleri dikkate alır.

Madde 60 (Adil Karşılık Talepleri)

1. Bir Sözleşmeci başvuru Devlet'in veya başvuru Devlet'inin Sözleşme'nin 41. maddesine göre adil karşılık için bulunmak istediği talepler, Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, esas hakkındaki yazılı görüşlerle birlikte belirtilir; eğer bu tür bir yazılı görüş verilmemiş ise, başvurunun kabuledilebilirliği hakkında karar verilmesinden sonra en geç iki ay içinde ayrı bir yazı olarak dosyaya sunulur.

2. Bütün taleplerin, destekleyici belgeleri veya faturaları ile birlikte ayrıntılı bir dökümü yapılır; bunun yapılmaması halinde talepler Daire tarafından tamamıyla veya kısmen reddedilebilir.

3. Daire yargılamanın her hangi bir aşamasında, bir tarafı adil karşılık için yapılan talep hakkında görüşlerini bildirmeye davet edebilir.

Madde 61 (Üçüncü Tarafın Davaya Katılması)

1. Bir başvurunun kabuledilebilirliğine dair verilen karar, Yazı İşleri Müdürü tarafından davadaki başvuru Devlet'inin vatandaşı olduğu Sözleşmeci Devlet ile birlikte İçtüzüğü'nün 56. maddesinin ikinci fıkrasına göre davalı Sözleşmeci Devlete tebliğ edilir.

2. Bir sözleşmeci Devlet'in Sözleşmesi'nin 36. maddesinin birinci fıkrası gereğince yazılı görüş sunmak veya duruşmada yer almak istemesi halinde, Daire Başkanı izlenecek usulü tayin eder.

3. Daire Başkanı, adaletin gereği gibi yerine getirilmesi amacıyla, Sözleşme'nin 36. maddesinin ikinci fıkrasına göre davaya taraf olmayan bir Sözleşmeci Devleti veya başvuru Devleti olmayan her hangi bir kimseyi yazılı görüş sunmaya veya istisani hallerde duruşmaya katılmaya davet edebilir veya bunlara izin verebilir. Bu konudaki izinler, resmi dillerden birine ve usulüne göre gerekçeli olarak, izlenecek yazılı usulün tayin edilmesinden sonra makul bir süre içinde istenebilir.

4. Bu maddenin üçüncü fıkrasına göre yapılan bir davet veya verilen bir izin, Daire Başkanı tarafından zaman sınırı da dahil çeşitli koşullara tabi tutulabilir. Bu koşulların yerine getirilmesi halinde Başkan, sunulan görüşlerin dosyaya girmemesine karar verebilir.

5. İçtüzüğü'nün 34. maddesinin dördüncü fıkrasına göre başka bir dilin kullanılmasına izin verilmesi durumu saklı kalmak kaydıyla, bu maddedeki yazılı görüşler resmi dillerden birinde sunulur. Yazılı görüşler Yazı İşleri tarafından davanın taraflarına iletilir. Daire Başkanı tarafında belirlenen süre ve diğer koşullar çerçevesinde taraflar dosyaya yazılı görüşlerini koyabilirler.

Madde 62 (Dostane Çözüm)

1. Bir başvurunun kabuledilebilirliğine karar verilmesinden hemen sonra Yazı İşleri Müdürü, Dairenin veya Daire Başkanının talimatı üzerine, Sözleşme'nin 38. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre sorun hakkında dostane bir çözüme ulaşabilmesi amacıyla taraflarla ilişkiye geçer. Daire böyle bir çözümü kolaylaştırmak için uygun görülen tedbirleri alır.

2. Sözleşme'nin 38. maddesinin ikinci fıkrasına göre dostane çözüm görüşmeleri gizlidir ve tarafların ihtilafli yargılamadaki savlarını etkilemez. Bir dostane çözüme ulaşılması girişimleri çerçevesinde yapılan her hangi bir muhaberata veya sözlü iletişime ve her hangi bir öneriye veya kabule, ihtilafli yargılama sırasında atıfta bulunulamaz veya dayanılmaz.

3. Daire, tarafların bir dostane çözüm üzerinde anlaştıkları konusunda Yazı İşleri Müdürü tarafından bilgilendirilecek olursa, ulaşılan çözümün Sözleşme ve bağlı protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasına dayanan bir çözüm olduğunu belirledikten sonra, İçtüzüğü'nün 44. maddesinin ikinci fıkrasına göre davanın düşmesine karar verir.

Bölüm IV

Duruşmalar

Madde 63 (Duruşmanın Yürütülmesi)

1. Duruşmaları Daire Başkanı yönetir ve Devletin temsilcileri, avukatları ve danışmaları ile tarafların avukatları ve danışmalarının konuşma düzenini tespit eder.

2. İçtüzüğü'nün 42. maddesine göre Daire delegasyonu tarafından bir olay saptama duruşması yapılacak olması halinde, delegasyon başkanı duruşmayı yürütür ve delegasyon Sözleşme veya bu İçtüzük tarafından Daireye verilen yetkileri kullanılır.

Madde 64 (Duruşmaya Gelmeme)

Yeterli sebep göstermeksizin taraflardan birinin duruşmaya gelmemesi halinde, Daire, duruşmaya devam etmenin adaletin gereği gibi dağıtılmasıyla bağdaşabileceğine ikna olduğu takdirde, duruşmaya devam edebilir.

Madde 65 (Tanıkların, Uzmanların ve Diğer Kişilerin Duruşmaya Davet Edilmeleri; Duruşmaya Gelme Masrafları)

1. Dairenin ve Daire Başkanının dinlenmesine karar verdiği tanıklar, uzmanlar veya diğer kişiler, Yazı İşleri Müdürü tarafından davet edilirler.

2. Davetiyede şunlar belirtilir:

(a) Davet ile bağlantılı dava;

(b) Araştırmanın, uzman görüşünün, Daire veya Daire Başkanının karar verdiği diğer tedbirlerin konusu;

(c) Davet edilen kişiye ödeme yapılması için alınmış olan kararlar.

3. İlgili kişilerin veya davalı Sözleşmecinin Devletin talebi veya namına duruşmaya gelecek olmaları halinde, Daire aksine karar vermedikçe, duruşmaya gelme masrafları o tarafça karşılanır. Diğer durumlarda Daire, bu masrafların Avrupa Konseyi tarafından mı karşılanacağına, yoksa kişinin duruşmaya gelmesini talep eden başvurucuya mı veya üçüncü tarafa mı yükleneyeceğine karar verir. Her halükarda bu masraflar, Daire Başkanı tarafından tayin edilir.

Madde 66 (Tanık veya Uzmanların Yemin Etmeleri veya And İçmeleri)

1. Her tanık kimliği tespit edildikten sonra ve tanık ifadesi vermeden önce aşağıdaki yemini eder veya andı içer:

“Gerçeği, sadece gerçeği söyleyeceğime ve gerçekten başka bir şey söylemeyeceğime namusum ve şerefim üzerine yemin ederim” - veya “and içerim”.

Bu beyan tutanağa geçirilir.

2. Her uzman, kimliği tespit edildikten sonra ve görevini yapmaya başlamadan önce, aşağıdaki yemini eder veya andı içer:

“Bir uzman olarak görevimi şerefime ve vicdanıma dayanarak yapacağıma “yemin ederim” -veya “and içerim”.

Bu beyan tutanağa geçirilir.

3. Bu yemin veya and, Daire Başkanı önünde veya bir yargıç önünde veya Başkan tarafından tayin edilen bir kamu görevlisi önünde alınabilir.

Madde 67 (Tanığa veya Uzmanla İtiraz; Bilgi Edinmek İçin Bir Kişinin Dinlenmesi)

Bir kimsenin tanıklığına veya uzmanlığına yapılan itirazdan doğan uyuşmazlık hakkında Daire karar verir. Daire, tanık olarak dinleyemeyeceği bir kişiyi, bilgi edinme amacıyla dinleyebilir.

Madde 68 (Duruşmada Soru Sorma)

Her hangi bir yargıç, Devlet temsilcilerine, tarafların avukatlarına veya danışmanlarına, başvurucuya, tanıklara ve uzmanlara ve Daire önündeki duruşmaya gelen her hangi bir kişiye soru sorabilir.

2. Tanıklar, uzmanlar ve 42. maddenin birinci fıkrasında belirtilen diğer kişiler, Daire başkanının denetiminde Devlet temsilcileri ve tarafların avukatları veya danışmanları tarafından sorgulanabilirler. Sorulan bir sorunun konuyla ilgisi bulunmadığı şeklindeki itiraz hakkında Daire Başkanı karar verir.

Madde 69 (Duruşmaya Gelmeme, İfade Vermeme veya Yalın Beyanda Bulunma)

Usulüne göre duruşmaya davet edilmiş bir tanık veya diğer bir kişi geçerli bir mazereti olmaksızın duruşmaya gelmez veya beyanda bulunmayı reddederse, Daire başkanının isteği üzerine Yazı İşleri Müdürü bu durumu tanığın veya diğer kişinin egemenliğine tabi olduğu Sözleşmecî Devlete bildirir. Dairenin görüşüne göre bir tanık veya uzman İçtüzüğü'nün 66. maddesindeki yemin veya andı ihlal ettiği takdirde aynı hüküm uygulanır.

Madde 70 (Duruşma Tutanakları)

1. Dairenin karar vermesi halinde Yazı İşleri Müdürü duruşma tutanaklarının hazırlanmasından sorumludur. Tutanaklarda şunlar yer alır:

(a) Dairenin duruşmadaki kompozisyonu;

(b) Mahkeme önüne çıkan kişilerin, yani Devlet temsilcilerinin, taraf avukatlarının ve danışmalarının ve duruşmaya katılan üçüncü tarafın bir listesi;

(c) Dinlenen her bir tanığın, uzmanın veya diğer kişinin adları, soyadları, kim oldukları veya adresleri;

(d) Beyanların, sorulan soruların ve verilen yanıtların metinleri;

(e) Duruşma sırasında Daire veya Daire Başkanı tarafında verilen kararların metinleri.

2. Tutanakların tümü veya bir kısmı resmi olmaya dillerden birinde ise, Dairenin kararı üzerine Yazı İşleri Müdürü tutanakların resmi dillerinden birine çevrilmesini sağlar.

3. Daire Başkanının veya Yazı İşleri Müdürünün kontrolüne tabi olarak tutanaklar üzerinde düzeltme yapımları için tarafların temsilcilerine tutanakların birer kopyası verilir; ancak tutanaklar üzerinde söylenen sözlerin anlamını ve konuyla ilgisini değiştirecek değişiklikler yapılamaz. Yazı İşleri Müdürü Daire Başkanının talimatına göre, bu amaçla verilen izne bir zaman sınırı koyabilir.

4. Tutanaklar düzeltildikten hemen sonra Başkan ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır ve onaylı belge haline gelirler

Bölüm VII

Büyük Daire Önündeki Yargılama

Madde 71 (Usuli Hükümlerin Uygulanabilirliği)

Daireler önündeki yargılamayı düzenleyen hükümler, gerekli değişikliklerle birlikte (*mutatis mutandis*) Büyük Daire önündeki yargılamada da uygulanır.

Madde 72 (Bir Dairenin Yargılama Yetkisini Büyük Daireye Bırakması)

1. Bir Dairenin görmekte olduğu bir davada Sözleşme veya bağlı Protokollerin yorumlanmasını etkileyen ciddi bir sorun ortaya çıkması, veya Dairenin önündeki sorunun çözümü Mahkeme'nin daha önceki bir içtihadı ile bağdaşmayacak bir sonuç yaratacak olması halinde, davanın taraflarından biri bu maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz etmediği takdirde, Daire hüküm vermeden önce her hangi bir aşamada yargılama yetkisini Büyük Daireye bırakabilir. Yargılama yetkisini bırakma kararı için gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.

2. Yazı İşleri Müdürü, Dairenin yargılama yetkisini bırakma niyetinde olduğunu taraflara bildirir. Taraflar bu bildirimden yapıldığından itibaren bir ay içinde usulüne göre gerekçeli olarak Yazı İşleri Müdürlüğüne itiraz dilekçesi verebilirler. Bu şartları taşımayan bir itiraz Daire tarafından geçersiz kabul edilir.

Madde 73 (Taraflardan Birinin Davanın Büyük Daireye Gönerilmesi Talebi)

1. Davanın taraflarından biri istisnai olarak, Sözleşme'nin 43. maddesine göre, bir Daire tarafından hükmün verilmesi tarihinden itibaren üç ay içinde, davanın Büyük Daireye gönderilmesine ilişkin Yazı İşleri Müdürlüğüne yazılı bir talepte bulunabilir. Bu talepte Sözleşme ve ona bağlı Protokollerin yorumlanmasını ve uygulanmasını etkileyen ciddi sorunun, veya Büyük Daire tarafından incelenmesinin gerekli olduğu düşünülen genel nitelikte ciddi sorunun ne olduğu belirtilir.

2. İçtüzüğün 24. maddesinin altıncı bendine göre kurulan Büyük Dairede beş kişilik bir kurul, bu talebi yalnızca dosya içindeki belgelere dayanarak inceler. Bu kurul sadece, davada böyle bir sorun veya konunun ortaya çıktığının düşünülmesi halinde talebi kabul eder. Talebin reddedilmesi halinde gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.

3. Kurulun talebi kabul etmesi halinde, Büyük Daire dava hakkında hüküm şeklinde bir karar verir.

Bölüm VIII

Son Kararlar

Madde 74 (Sonkararın İçeriği)

1. Sözleşme'nin 42 ve 44. maddelerinde sözü edilen bir sonkararda şunlar yer alır:

(a) İlgili Daireyi oluşturan Daire Başkanı ve diğer yargıçların adları ile Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcısının adları;

(b) Kararın alındığı ve açıklandığı tarihler;

(c) Tarafların durumu;

(d) Devlet temsilcilerinin ve tarafların avukatlarının veya danışmanlarının adları;

(e) İzlenen usulün bir dökümü;

(f) Davanın maddi olayları;

(g) Tarafların yaptıkları sunuşların bir özeti;

(h) Hükmün hukuki gerekçeleri;

- (i) Hüküm fıkraları;
- (j) Eğer verilmiş ise masraflar hakkındaki karar;
- (k) Çoğunluğu oluşturan yargıçların sayısı;
- (l) Gerekli ise, hangi metnin orjinal olduğunun belirtilmesi.

2. Davanın görülmesinde yer alan bir yargıcın, karara kendi ayrı görüşünü, aynı yöndeki görüşünü ve muhalif görüşünü, veya kısa bir muhalefet beyanını ekleme hakkına sahiptir.

Madde 75 (Adil Karşılık Konusundaki Karar)

1. Daire, bir davada Sözleşme'nin ihlal edildiği sonucuna vardığı takdirde, İçtüzüğü'nün 60 maddesine göre Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması istenmiş ise ve bu sorun karara hazır ise, aynı karar içinde Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması konusunda da bir karar verir; sorun karara hazır değilse, Daire bu sorunu tamamen veya kısmen saklı tutar ve diğer usuli işlemlere geçer.

2. Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanmasıyla ilgili karar verilirken, Daire mümkün olduğu kadar bu davanın esası hakkında karar vermiş olan yargıçlardan oluşur. İlk Daireyi oluşturmak mümkün olmazsa, Mahkeme Başkanı Daireyi kura çekerek tamamlar veya yeniden oluşturur.

3. Daire, Sözleşme'nin 41. maddesine göre adil karşılığa hükmederken, tayin edilen süre içinde bir çözüme ulaşılmadığı takdirde hükmedilen miktara faiz uygulanmasına karar verebilir.

4. Zarar gören taraf ile zarardan sorumlu Sözleşmeci Devlet arasında bir anlaşmaya varıldığı hakkında Mahkeme'ye bilgi gelecek olursa, Mahkeme varılan bu anlaşmanın hakkaniyete uygunluğunu araştırır ve anlaşma hakkaniyete uygun ise, İçtüzüğü'nün 44. maddesinin ikinci fıkrasına göre davanın düşmesine karar verir.

Madde 76 (Son Kararın Dili)

1. Mahkeme bir son kararın her iki resmi dilde de yazılmasına karar vermedikçe, bütün son kararlar ya İngilizce ya da Fransızca olarak verilir. Verilen son kararlar kamuya açıktır.

2. Bu son kararlar, İçtüzüğü'nün 78. maddesine göre Mahkeme'nin resmi yayınları arasında Mahkeme'nin her iki resmi dilinde yayınlanır.

Madda 77 (Kararın İmzalanması, Açıklanması ve Tebliği)

1. Son kararlar Daire Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır.

2. Son kararlar Daire Başkanı veya görevlendirilen diğer bir yargıç tarafından aleni bir duruşmada okunabilir. Devlet temsilcileri ile tarafların temsilcileri bu duruşmanın tarihi hakkında belirli bir süre önce bilgilendirilir. Aksi takdirde bu maddenin üçüncü fıkrasında öngörüldüğü şekilde tebliğ edilen son karar, bu kararın tefhimini oluşturur.

3. Son karar Bakanlar Komitesine iletilir. Yazı İşleri Müdürü son kararın onaylı birer örneğini taraflara, Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, üçüncü tarafa ve doğrudan ilgili üçüncü kişilere gönderir. Orjinal kopya usulüne göre imzalanıp mühürlenerek Mahkeme'nin arşivinde saklanır.

Madde 78 (Son Kararların ve Diğer Belgelerin Yayınlanması)

Sözleşme'nin 44. maddesinin üçüncü fıkrasına göre Mahkeme'nin kesinleşen son kararları, Yazı İşleri Müdürünün sorumluluğu altında, uygun biçimde yayınlanır. Yazı İşleri Müdürü ayrıca, yayınlanması Mahkeme Başkanı tarafından yararlı görülen seçilmiş son kararların, kararların ve belge metinlerinin yayınlanmasından da sorumludur.

Madde 79 (Son Kararın Yorumlanması Talebi)

1. Taraflardan biri, son kararın açıklanmasından itibaren bir yıl içinde son kararın yorumlanması talebinde bulunabilir.

2. Bu talep Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Talepte, son kararın yorumlanması istenen hüküm fıkrası veya fıkraları açıkta belirtilir.

3. Esas hakkında karar vermiş olan Dairenin kendisi, son kararın yorumlanmasını gerektirecek bir husus bulunmadığı gerekçesiyle yorumlama talebini reddedebilir. İlk Daireyi oluşturmak mümkün değilse, Mahkeme Başkanı kura çekerek Daireye tamamlar veya yeniden oluşturur.

4. Daire bu talebi reddetmezse, Yazı İşleri Müdürü talebi diğer tarafa veya taraflara gönderir ve Daire Başkanı tarafından tayin edilen süre içinde yazılı mütalaalarını sunmaya davet eder. Dairenin bir duruşma yapmaya karar vermesi halinde, Daire Başkanı duruşma için gün de tayin eder. Daire hüküm şeklinde bir karar verir.

Madde 81 (Kararlardaki ve Son Kararlardaki Hataların Giderilmesi)

Son kararların düzeltilmesi ve başvuruların yeniden görülmesiyle ilgili hükümler saklı kalmak kaydıyla Mahkeme, bir kararın veya son kararın açıkladığı tarihten itibaren bir ay içinde kendi isteğiyle veya taraflardan birinin talebi üzerine yazım hatalarını, hesap hatalarını ve açık yanlışlıkları giderebilir.

Bölüm IX

İstisari Mütalaalar

Madde 82

Mahkeme, istisari mütalaalarla ilgili yargılamada, Sözleşme'nin 47, 48 ve 49. maddelerine ilave olarak aşağıdaki hükümleri uygular. Mahkeme ayrıca, bu İçtüzüğün uygulanmasını uygun gördüğü diğer hükümlerini de uygular.

Madde 83

İstisari mütalaa talebi Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Bu talepte Mahkeme'nin görüşü istenen sorun tam ve açık biçimde belirtilir, ve ayrıca şunlar yer alır:

(a) Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'nin 74. maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen kararını kabul tarihi;

(b) Mahkeme'nin isteyeceği açıklamaları vermek üzere Bakanlar Komitesi tarafından görevlendirilmiş olan kişi veya kişilerin adları ve adresleri.

Sorunu izah etmeye yarayabilecek bütün begeler talebe eklenir.

Madde 84

1. Talebi alan Yazı İşleri Müdürü, talebin birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine iletir.

2. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme'ye gönderecekleri yazılı görüşleri Mahkeme'nin alabileceğini Sözleşmeciler Devletlere bildirir.

Madde 85

1. Mahkeme Başkanı yazılı görüşlerin ve diğer belgelerin verilmesi için bir süre tayin eder.

2. Yazılı görüşler ve diğer belgeler Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Yazı İşleri Müdürü bunların birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine, Bakanlar Komitesine ve her bir Sözleşmeciler Devlete iletir.

Madde 86

Mahkeme Başkanı yazılı usulün tamamlanmasından sonra, bir duruşma yapılarak, yazılı görüşlerini sunmuş olan Sözleşmeci Devletlere bu görüşlerini daha fazla geliştirmelerine fırsat verilmesinin gerekli olup olmadığına karar verir.

Madde 87

Mahkeme, bir istişari mütalaa talebinin, Sözleşme'nin 47. maddesinde tanımlanan danışılma yetkisi içinde olmadığını düşündüğü takdirde, bu durumu gerekçeli kararında belirtir.

Madde 88

1. İstişari mütalaalar Büyük Daire tarafından oy çokluğuyla verilir. Bu mütalaalarda çoğunluğu oluşturan yargıç sayısı belirtilir.

2. Bir yargıç dilediği takdirde, Mahkemenin görüşünden ayrı olan kendi görüşünü, destekleyici görüşünü veya karşı görüşünü ekleyebilir.

Madde 89

İstişari mütalaa, Bakanlar Komitesine ve her bir Sözleşmeci Devlete önceden haber verildikten sonra Mahkeme Başkanı veya görevlendirilen bir yargıç tarafından açık duruşmada resmi dillerden birinde okunur.

Madde 90

Mütalaa veya 87. maddeye göre verilen bir karar, Mahkeme Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır. Usulüne göre imzalanan veya mühürlenmiş orijinal metin Mahkeme arşivinde saklanır. Yazı İşleri Müdürü bunun onaylı birer örneğini Sözleşmeci Devletlere ve Avrupa Konseyi Genel Sekreterine gönderir.

Bölüm X

Adli Yardım

Madde 91

1. Daire Başkanı, ya Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvuru yapan başvuru talebi üzerine ya da kendi isteğiyle, İçtüzüğün 54. maddesini üçüncü fıkrasının (b) bendine göre davalı Sözleşmeci Devletten başvurunun kabuledilebilirliği hakkında yazılı görüşleri alındığı veya sunuş yapmaları için belirlenen süre dolduğu anda, başvurucuya davasını sunmasıyla bağlantılı olarak ücretsiz adil yardım sağlanmasına karar verebilir.

2. Başvurucuya davasını Daire önünde sunması için verilen adli yardım, İçtüzüğün 96. maddesi saklı kalmak kaydıyla, kendisinin Büyük Daire önünde temsil edilmesi sırasında da devam eder.

Madde 92

Adli yardım sadece, Daire Başkanı aşağıdaki noktalar bakımından ikna olması halinde verilir:

(a) Daire önünde davanın gereği gibi görülmesi için adli yardım verilmesinin gerekli olması;

(b) Yüklenen masrafların tamamını veya bir kısmını karşılamak için başvuru yapanın yeterli mali imkanının bulunmaması

Madde 93

1. Yüklenilen masrafların tamamının veya bir kısmının karşılanması için başvuruların yeterli mali imkanının bulunup bulunmadığını belirlemek için, başvurulardan gelirlerini, malvarlığını ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler adına üstlendikleri mali taahhütleri, veya diğer mali yükümlülüklerini beyan edecekleri bir form doldurmaları istenir. Bu beyan yetkili ulusal makam veya merciler tarafından tasdik edilir.

2. İlgili Sözleşmeci Devletten bu konuda yazılı görüş bildirmesi istenir.

3. Yukarıdaki birinci ve ikinci fıkralardaki bilgiler alındıktan sonra, Daire Başkanı adli yardım sağlanıp sağlanmaması konusunda karar verir. Yazı İşleri Müdürü tarafları durumdan haberdar eder.

Madde 94

1. İçtüzüğün 36. maddesinin dördüncü fıkrasına göre atanmış avukatların ve diğer kişilerin ücretleri ödenir. Bu şekilde birden fazla temsilci varsa, bu kişilere ücretleri ödenir.

2. Adli yardım temsilcilerin sadece ücretlerini değil, ama aynı zamanda başvuru veya atanmış temsilci tarafından yüklenilen yolculuk ve iâşe masraflarını ve gerekli diğer masraflarını da kapsar.

Madde 95

Adli yardım verilmesi kararı üzerinde Yazı İşleri Müdürü

- (a) Yürürlükteki adli yardım tarifesine göre ödenecek ücretin oranını;
- (b) Masraflar için ödenme düzeyini belirler.

Madde 96

Daire Başkanı, İçtüzüğün 92. maddesindeki şartların artık bulunmadığına kanaat getirdiği her an, adli yardım verilmesi kararını kaldırabilir veya değiştirebilir.

BAŞLIK III

GEÇİCİ HÜKÜMLER

Madde 97 (Yargıçların Görev Süreleri)

Sözleşme'nin 11. Protokolünün yürürlüğe girdiği tarihte Mahkeme üyesi olan yargıçların görev süreleri, Protokolün yürürlüğe girme tarihinden hesaplanır.

Madde 98 (Bölüm Başkanları)

Sözleşme'nin 11. Protokolünün yürürlüğe girmesinden itibaren üç yıl için;

- (a) Aynı anda Mahkeme Başkan Yardımcıları olmayan iki Bölümün Başkanları ve Bölüm Başkan Yardımcıları, on sekiz aylık bir süre için seçilirler;
- (b) Bölümlerin Başkan Yardımcıları hemen yeniden seçilmeyebilirler.

Madde 99 (Mahkeme ve Komisyon ile İlişkiler)

1. Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önüne getirilen davalarda Mahkeme, davanın görülmesi sırasında Komisyon'dan bir veya birden fazla üyesinin temsilci olarak görevlendirmesini isteyebilir.

2. Yukarıdaki fıkrada sözü edilen davalarda Mahkeme, Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre Komisyon'un kabul ettiği raporu dikkate alır.

3. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, davanın Mahkeme önüne getirilmesinden sonra en kısa süre içinde sözü edilen Komisyon raporu Yazı İşleri Müdürü tarafından aleni duruma getirilir.

4. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, 11. Protokolün 5. maddesinin ikinci ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önüne getirilen davaların Komisyondaki dava dosyasının geri kalan bölümü, bütün dilekçeler de dahil, gizliliğini sürdürür.

5. Komisyon'un delilleri topladığı ve fakat Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre bir raporu henüz kabul etmediği davalarda, Mahkeme duruşma tutanaklarını, belgeleri ve Komisyon delegelerinin yaptıkları soruşturmadan edindikleri görüşleri dikkate alır.

Madde 100 (Daire ve Büyük Daire Yargılamaları)

1. Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin dördüncü fıkrasına göre Mahkeme önüne getirilen davalarda, Büyük Dairenin İçtüzüğü'nün 24. maddesinin altıncı fıkrasına göre oluşturulan bir kurulu, dava dosyalarının sadece varolan içeriğine dayanarak, dava hakkında bir Dairenin mi yoka Büyük Dairenin mi karar vereceğini tespit eder.

2. Dava hakkında Daire tarafından karar verilmesi halinde, karar 11. Protokolün 5. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kesinleşir ve İçtüzüğü'nün 73. maddesi uygulanmaz.

3. 11. Protokolün 5. maddesinin beşinci fıkrasına göre Mahkemeye gelen davalar, Mahkeme Başkanı tarafından Büyük Daireye gönderilir.

4. 11. Protokolün 5. maddesinin beşinci fıkrasına göre Büyük Daireye gönderilen her bir dava için Büyük Daire, İçtüzüğü'nün 24. maddesinin üçüncü fıkrasında sözü edilen grupların birinden rotasyonla görevlendirilen yargıçlarla tamamlanır.

Madde 101 (Adli Yardım Verilmesi)

İçtüzüğü'nün 96. maddesi saklı kalmak kaydıyla, Sözleşme'nin 11. Protokolünün 5. maddesinin ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarına göre Mahkeme önüne getirilmiş davalarda Komisyon veya eski Mahkeme önündeki yargılama için adli yardım sağlanmasına dair verilmiş bir karar, başvurusunun Mahkeme önündeki temsili bakımından devam eder.

Madde 102 (Son Kararı Düzeltme veya Yorumlama Talebi)

1. Taraflardan birinin eski Mahkeme tarafından verilmiş olan bir kararın yorumlanması veya düzeltilmesi talebinde bulunması halinde, Mahkeme Başkanı duruma göre İçtüzüğü'nün 51 veya 52. maddelerinde belirtilen koşullara göre Bölümlerden birini bu taleple görevlendirir.

2. İlgili Bölümün Başkanı, İçtüzüğü'nün 78 ve 80. maddelerinin üçüncü fıkralarını dikkate almaksızın, bu talebi incelemek üzere yeni bir Daire oluşturur.

3. Oluşturulacak Dairede aşağıdaki kişiler re'sen (*ex officio*) yer alır;

(a) Bölüm Başkanı; ve ilgili Bölümün üyesi olup olmadıklarına bakılmaksızın,

(b) İlgili Sözleşmeciler Devlet bakımından seçilmiş yargıç veya, bu yargıç bulunamıyorsa, İçtüzüğü'nün 29. maddesine göre atanmış bir yargıç;

(c) Kararı veren eski Mahkeme'de ilk Dairenin üyesi olup halen Mahkeme yargıcı olan yargıç.

4.(a) Dairenin diğer üyeleri, ilgili Bölümün üyeleri arasından kura çekmek suretiyle Bölüm Başkanı tarafından görevlendirilir.

(b) Bu suretle görevlendirilmemiş olan Bölümün diğer üyeleri, yedek yargıçlar olarak davada yer alır.

BAŞLIK IV

SON HÜKÜMLER

Madde 103 (Bir Hükümün Değiştirilmesi veya Uygulanmaması)

1. İçtüzüğün bir maddesi, Mahkeme Genel Kurulunda ele alınması için verilen bir önerge üzerine, bu önergenin Mahkeme'nin bütün üyelerinin üçte ikisi tarafından kabul edildikten sonra değiştirilebilir. Önerge, Mahkeme'nin bu önergeyi tartışacağı oturum tarihinden en az bir ay önce Mahkeme Yazı İşleri Müdürüne yazılı olarak verilir. Yazı İşleri Müdürü böyle bir önergeyi aldıktan sonra mümkün olan en kısa süre içinde bütün Mahkeme üyelerini bilgilendirir.

2. Mahkemenin içi işleyişi ile ilgili bir maddenin uygulanması, önceden bildirilmeyen bir önerge üzerine, ilgili Dairenin oybirliği ile alacağı bir kararla durdurulabilir. Bir maddenin uygulanmasının durdurulması, bu durdurma ile gözetilen belirli bir amacın elde edilmeyle sınırlı tutulur.

Madde 104 (İçtüzüğün Yürürlüğe Girmesi)

Bu İçtüzük 1 Kasım 1998 tarihinde yürürlüğe girer.

Voir Note explicative See
Explanatory Note
Açıklayıcı Not'a bakınız (TUR)

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Conseil de l'Europe- Council of Europe- Avrupa Konseyi
Strasbourg, France

REQUÊTE
APPLICATION
BAŞVURU

présentée en application de l'article 34 de la Convention européenne des Droits de l'Homme,
ainsi que des articles 45 et 47 du Règlement de la Cour

*under Article 34 of the European Convention on Human Rights
and Rules 45 and 47 of the Rules of Court*

**Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün
45 ve 47. maddeleri uyarınca sunulmuştur.**

IMPORTANT:

La présente requête est un document juridique et peut affecter vos droits et obligations.
This application is a formal legal document and may affect your rights and obligations.
Bu başvuru hukuki bir belgedir ve hak ve yükümlülüklerinizi etkileyebilir.

I- LES PARTIES
THE PARTIES
TARAFLAR

A. LE REQUÉRANT/LA REQUERANTE
THE APPLICANT
BAŞVURUCU

(Renseignements á fournir concernant le requérant/la requérante et son / sa représentant(e) éventuel(le)
(Fill in the following details of the applicant and the representative, if any)
(Başvurucu ve varsa temsilcisi hakkında verilmesi gereken bilgiler)

1. Nom de famille
Surname
Soyadı
2. Prénom (s)
First name(s)
Adı
- Sexe: masculin/féminin
Sex: male/female
Cinsiyeti: kadın/erkek
3. Nationalité
Nationality
Milliyeti
4. Profession
Occupation
Mesleği
5. Date et lieu de naissance
Date and place of birth
Doğum tarihi ve yeri
6. Domicile
Permanent address
İkametgahı
7. Tel. No:
8. Adresse actuelle (si différente de 6.)
Present address (if different from 6.)
Şu anki adresi (6'da belirtilen ikametgahından farklı ise)
9. Nom et prénom du/de la représentant (e)*
Name of representative *
Temsilcinin adı*
10. Profession du/de la représentant (e)
Occupation of representative
Temsilcinin mesleği
11. Adress du /de la représentant (e)
Address of representative
Temsilcinin adresi
12. Tel. No Fax No:

B. LA HAUTE PARTIE CONTRACTANTE
THE HIGH CONTRACTING PARTY
YÜKSEK SÖZLEŞMECİ TARAF

13. (Indiquer ci-après le nom de l'Etat/des Etats contre le(s) la requête est dirigée)
(Fill in the name of the State (s) against which the application is directed)
(Aşağıda başvurunun hangi devlet aleyhine yöneltildiğini belirtiniz)
-

* Si le/la requérant(e) est représenté(e), joindre une procuration signée par le/la requérant (e) en faveur du/de la représentant(e).
A form of authority signed by the applicant should be submitted if a representative is appointed.
Eğer başvuru temsil ediliyorsa, temsilciyi vekil atayan ve başvurunun imzasını taşıyan bir Yetki Belgesi ekleyiz.

II - EXPOSÉ DES FAITS
STATEMENT OF THE FACTS
OLAYLARA İLİŞKİN AÇIKLAMA
(Voir chapitre II de la note explicative)
(See Part II of the Explanatory Note)
(Açıklayıcı Not'un II. Bölümüne bakınız)

14.

Si nécessaire, continuer sur une feuille séparée
Continue on a separate sheet if necessary
Eğer gerekli görüyorsanız ayrı bir sayfada devam edebilirsiniz

III- EXPOSÉ DE LA OU DES VIOLATION(S) DE LA CONVENTION ET/OU DES PROTOCOLES
ALLÉGUÉE(S) AINSI QUE DES ARGUMENTS Á L'APPUI
STATEMENT OF ALLEGED VIOLATION(S) OF THE CONVENTION AND/OR PROTOCOLS AND OF
RELEVANT ARGUMENTS

**BAŞVURUCU TARAFINDAN ÖNE SÜRÜLEN SÖZLEŞME VE PROTOKOL İHLALLERİ İLE
İDDİALARIN DAYANAKLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMA**

(Voir chapitre III de la note explicative)

(See Part III of the Eplanatory Note)

(Açıklayıcı Not'ta III. Bölüme bakınız)

15.

IV. EXPOSÉ RELATIF AUX PRESCRIPTIONS DE L'ARTICLE 35 §1 DE LA CONVENTION
STATEMENT RELATIVE TO ARTICLE 35 § 1 OF THE CONVENTION
SÖZLEŞME'NİN 35. MADDESİNİ 1. FIKRASINA İLİŞKİN AÇIKLAMA

(Voir chapitre IV de la note explicative. Donner pour chaque grief, et au besoin sur une feuille séparée, les renseignements demandés sous les point 16 à 18 ci-après)

(See Part IV of the Explanatory Note. If necessary, give the details mentioned below under points 16 to 18 on a separate sheet for each separate complaint)

(Açıklayıcı Not'un IV. Bölümüne bakınız. Her şikayet için, gerektiğinde ayrı bir sayfa kullanarak, aşağıda 16'dan 18'e kadar numaralanmış alt bölümlerde istenen bilgileri veriniz.)

16. Décision interne définitive (date et nature de la décision, organe-judiciaire ou autre-l'ayant rendue)
Final decision (date, court or authority and nature of decision)
Nihai karar (kararın tarihi, niteliği, kararı veren merci-adli veya diğer-)

17. Autres décisions (énumérées dans l'ordre chronologique en indiquant, pour chaque décision, sa date, sa nature et l'organe-judiciaire ou autre-l'ayant rendu
Other decisions (list in chronological order, giving date, court or authority and nature of decision for each of them)
Diğer kararlar (tarih sırasına göre kararın tarihi, niteliği ve kararı veren merci-adli veya diğer-belirtilmelidir)

18. Dispos(i)ez-vous d'un recours que vous n'avez pas exercé? Si, oui, lequel et pour quel motif n'a-t-il pas été exercé?
Is there or was there any other appeal or other remedy available to you which you have not used? If so, explain why you have not used it.
Başvurmadığınız başka bir çözüm yolu var mı? Eğer vars, nedir ve neden bu yola başvurulmadı?

Siécessaire, contiuer sur une feuille séparée

Continue on a separate sheet if necessary

Eğer gerekli görüyorsanız ayrı bir sayfada devam edebilirsiniz.

V- EXPOSÉ DE L'OBJET DE LA REQUÊTE ET PRÉTENTIONS PROVISOIRE POUR UNE SATISFACTION EQUITABLE
STATEMENT OF THE OBJECT OF THE APPLICATION AND PROVISIONAL CLAIMS FOR JUST SATISFACTION
BAŞVURUNUN AMACINA VE HAKKANİYETE UYGUN TATMİN TALEPLERİNE İLİŞKİ AÇIKLAMA
(Voir chapitre V de la note explicative)
(See Part V of the EXplanatory Note)
(**Açıklayıcı Not'un V. Bölümüne bakınız**)

19.

VI- AUTRES INSTANCES INTERNATIONALES TRAITANT OU AYANT TRAITÉ L'AFFAIRE
STATEMENT CONCERNING OTHER INTERNATIONAL PROCEEDINGS
DİĞER ULUSLARARASI MAKAMLAR ÖNÜNDEKİ USULLERE İLİŞKİN AÇIKLAMA
(Voir chapitre IV de la note explicative)
(See Part IV of the Explanatory Note)
(**Açıklayıcı Not'un IV. Bölümüne ilişkin açıklama**)

20. Avez-vous soumis á une autre instance internationale d'enquête ou de réglemeñt les griefs énoncés dans la présente requête? Si oui, fournir des indications détaillées á ce sujet.
Have you submitted the above complaints to any other procedure of international investigation or settlement? If so, give full details.

Bu başvurunuzdaki şikayetlerinizi başka bir uluslararası makama sundunuz mu? Eğer sunduysanız, bu konuda ayrıntılı bilgi veriniz.

VII- PIÉCES ANNEXÉES
LIST OF DOCUMENT
BELGELER LİSTESİ

(PAS D'ORIGINAUX, UNIQUEMENT
DES COPIES)
(NO ORIGINAL DOCUMENTS,
ONLY PHOTOCOPIES)
(BELGELERİN ASLI DEĞİL
SADECE ÖRNEKLERİ)

(Voir chapitre VII de la note explicative. Joindre copie de toutes les décisions mentionnées sous ch. VI et VI ci-dessus. Se procurer, au besoin, les copies nécessaires, et, en cas d'impossibilité, expliquer pourquoi celles-ci ne peuvent pas être obtenues. Ces documents ne vous seront pas retournés)

(See Part VII of the Explanatory Note. Include copies of all decisions referred to in Parts IV and above. If you do not have copies, you should obtain them. If you cannot obtain them, explain why not. No documents will be returned to you.)

(Açıklayıcı Not'un VII. Bölümüne bakınız. Yukarıdaki IV ve VI. alt bölümlerde belirtilen bütün kararların örneğini ekleyiniz. Eğer bu belgeler elinizde yoksa temin ediniz. Eğer temin edemiyorsanız bunun nedenini açıklayınız. Gönderdiğiniz belgeler size geri verilmeyecektir.)

21. a)
- b)
- c)

VIII- DÉCLARATION EN SIGNATURE
DECLARATION AND SIGNATURE
BİLDİRİM VE İMZA

(Voir chapitre VIII de la note explicative)
(See Part VIII of the Explanatory Note)
(Açıklayıcı Not'un VIII.Bölümüne bakınız)

22. Je déclare en toute conscience et loyauté que les renseignements qui figurent sur la présente formule de requête sont exacts.

I hereby declare that, to the best of my knowledge and belief, the information I have given in the present application form is correct.

Bu başvuru formunda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu bilgim ve inancım dahilinde beyan ederim.

Lieu /Place/Yer

Date/Date/Tarih

(Signature du/da la requérant(e) ou du/de la représentante(e))
(Signature of the applicant or of the representative)
(Başvurucunun veya temsilcinin imzası)

**EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ**

**AUTHORITY
YETKİ BELGESİ**

I,

Aşağıda imzası olan ben,

(name and adress of applicant)

(başvuranın adı ve adresi)

hereby authorise

bu belge ile aşağıda adı belirtilen kişi ya da kişilere yetki veriyorum:

(name and adress of representative) (temsilcinin adı ve soyadı)

to represent me in the proceedings before the European Court of Human Rights, and in any subsequent proceedings under the European Convention on Human Rights, concerning my application introduced under Article 34 of the Convention against

Bu kişi beni Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne göre yapılabilecek her türlü usul işleminde Sözleşme'nin 25. maddesine göre
(respondent State) (Savunmacı hükümetin adı)

.....'ye karşı
on tarihinde

(date of letter of introduction) (ilk mektup tarihi)

yaptığım başvuruda temsil edecektir.

.....
(place and date)

(yer ve tarih)

.....
(signature) (imza)

AÇIKLAMA

(Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmak isteyenler için)

I. Mahkeme Hangi İşlere Bakar?

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi uluslararası bir kuruluştur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmış olan temel hakların çiğnenmesi durumunda bireyin bazı koşullar altında Mahkeme'ye başvurması olanağı vardır. Uluslararası bir antlaşma olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile birçok Avrupa devleti, kişilerin bazı temel haklarına saygı gösterme yükümlülüğü altına girmişlerdir. Güvence altına alınmış olan haklar, Sözleşme'de ve Sözleşmenin 1, 4 ve 6 no'lu eklerinde açıkça gösterilmiştir. Mahkeme'ye herhangi bir başvuruda bulunmadan önce, Sözleşme ve eklerine ve bunlarla ilgili devletlerce konmuş olan çekincelere bakmak gerekir.

2. Aşağıdaki listede gösterilen ve bireysel başvuru hakkını tanınmış olan devletlerden birinin Sözleşme ve eklerinde güvence altında alınmış haklardan birini, **sizinle** ilgili olarak çiğnediği kamısında iseniz, Mahkeme'ye başvurabilirsiniz. Sözleşme ve eklerinde yer almayan haklar için Mahkeme'ye başvurulamaz. Mahkeme, ulusal mahkemelerin üstünde, onların kararlarını bozan ve onlar yerine kararlar alan bir kuruluş değildir. Mahkeme'nin şikâyet konusu olan makam nezdinde, sizin yararınıza bir teşebbüste bulunma yetkisi de yoktur.

3. Mahkeme, listede gösterilen devletlere karşı yapılan ve belli bir tarihten sonraki olaylara ilişkin başvuruları kabul eder. Bu tarih, şikâyet edilen devlete ve şikâyet konusu olan hakka göre değişebilir.

4. Bu devletlerin yasama, yönetim, yargı organları gibi ancak **kamu kuruluşlarının** tutum ve davranışlarından dolayı Mahkeme'ye şikâyet edilebilir. Mahkeme özel kişilere veya kuruluşlara karşı yapılan şikâyetlere bakmaz.

5. Mahkeme'ye başvurmadan önce, **ilgili devletin hukukunda öngörülen iç hukuk yollarının** tüketilmiş olması gerekir. Örneğin, şikâyetiniz bir yargı kararı ile ilgili ise, varsa temyiz yoluna başvurmanız ve sonucu almanız yeterlidir. İç hukuk yolları tüketilirken, yasaların öngörüsü usule ve süreye ilişkin kurallara da uygun hareket edilmelidir. Eğer, iç hukuk yollarını tüketmek için yaptığınız başvurular, süre, görev veya usul yönünden reddedilmiş olursa, Mahkeme büyük bir olasılıkla başvurunuzu kabul etmeyecektir.

6. İç hukuk yollarını tükettikten, başka bir deyişle, bu son merciinin kararını aldıktan sonra, Mahkeme'ye **6 ay** içinde başvurmak gerekir. Başvuru bir mahkumiyet ile ilgili ise, süre muhtemel bir iade-i muhakeme talebinin reddi tarihinden itibaren değil, normal müracaat yollarının sonunda verilen karar tarihinden itibaren işlemeye başlar. Eğer altı aylık sürenin bitiminden önce kısa ve açık bir şekilde de olsa taleplerinizi Mahkeme'ye bildirmemiş iseniz, Mahkeme şikâyetinizi inceleyemeyecektir.

II. Mahkemeye Nasıl Başvurulur?

7. Eğer Sözleşme ve eklerince güvence altına alınan haklarınızdan birinin çiğnendiği ve yukarıda belirtilen koşulları yerine getirdiğiniz kamısında iseniz, Mahkeme Yazı İşleri Müdürü'ne aşağıda 8. maddede sıralanan bilgileri içeren bir mektup yazmanız gerekir. Bu mektubu aşağıdaki adrese gönderiniz:

Le Greffier de la Cour européenne
des Droits de l'Homme
Conseil de l'Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX

8. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü'ne göndereceğiniz mektupta aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:

- Şikâyetinizin dayandığı olayların özet olarak ne olduğu,
- Sözleşme ile güvence altına alınan haklarınızdan hangilerinin çiğnendiği,
- İç hukuk yollarını tüketmek için hangi makamlara başvurduğunuz,
- Şikâyet konusu yaptığınız olayla ilgili olarak, kamu kuruluşlarınca alınan kararların bir listesi. Bu listede

yer alan her kararın tarihi, kısa özeti, kararı alan makamın adı yer almaldır.

Mektubunuza bu kararların aslı veya bir kopyası eklenmelidir. (Gönderdiğiniz belgeler size iade edilmeyeceğinden, belgelerin asıllarını değil suretlerini göndermeniz rica olunur.)

9. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü, başvurunuzla ilgili olarak size cevap verecek. Belki de sizden ek belge, bilgi veya açıklama isteyecek, Mahkeme'nin Sözleşmeyi nasıl yorumladığı hakkında size bilgi verecek ve başvurunuzun kabul edilebilirliği konusunda açık bir engel varsa, sizi bundan da haberdar edecektir. Buna karşılık, şikâyet ettiğiniz devletin mevzuatı hakkında size bilgi **veremeyecektir**.

10. Sizinle olan yazışmadan, eğer başvurunuzun Mahkeme'ye yapılmış bir başvuru olarak kaydının yapılması gerektiği anlaşılıyorsa ve siz de bunu istiyorsanız, Mahkeme Yazı İşleri Müdürü Mahkeme'ye resmen başvurmanızı sağlamak üzere, size basılı bir başvuru formu gönderecektir. Siz bu formu doldurup Mahkeme Yazı İşleri Müdürü'ne gönderdikten sonra, başvurunuz mahkeme'ye sunulacaktır.

11. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü, gelişmelerden sizi zaman zaman haberdar edecektir. Mahkeme'de incelemeler en azından ilk aşamalarda yazılı olarak yapılır. Duruşma yapılması gerekirse, o da ayrıca taraflara bildirilir. Başvuruda bulunmak için Mahkeme'ye gelmeye gerek yoktur, başvurular posta ile yapılır.

12. Eğer imkânınız varsa, başvurunuzu avukat aracılığı ile yapınız. Avukat tutmak için maddi imkân olmayanlar, Mahkeme'den adli yardım isteminde bulunabilirler. Ancak, adli yardım başvurunun yapıldığı anda değil, eğer istem yerinde görülürse, muhakeme usulünün sonraki aşamalarında elde edilebilir.

AÇIKLAYICI NOT

(Sözleşmenin 34. maddesine göre başvuru formunu dolduracak kişiler için)

GİRİŞ

Bu notlar, Mahkeme'ye başvurunuzu gerçekleştirmenizde size yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Formu doldurmadan önce lütfen dikkatle metnin tümünü okuyunuz ve her bölümü doldururken bu notları göz önünde bulundurunuz.

Doldurulmuş form, Sözleşme'nin 34. maddesine göre Mahkeme'ye başvuru formunuz olacaktır. Mahkeme davanızı incelerken bu formu temel alacaktır. Bu nedenle, daha önceki yazışmanızda Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'ne vermiş olduğunuz bilgilerin yinelenmesi mahiyetinde de olsa, formu eksiksiz ve doğru doldurmanız önemlidir.

Form sekiz bölümden oluşmaktadır. Başvurunun Mahkeme İçtüzüğü'nün gerektirdiği tüm bilgileri içermesi için bütün bölümlerin doldurulması gereklidir. Aşağıda formun her bölümüne ilişkin açıklayıcı bilgiler bulacaksınız. Bu bilgilerin sonuna Mahkeme İçtüzüğü'nün 45. ve 47. maddelerinin metni de eklenmiştir.

BAŞVURU FORMU NASIL DOLDURULUR?

I. TARAFLAR - Madde 47. 1 (a), (b) ve (c)

Eğer başvuru sayısı birden fazlaysa, bu bölümlerde istenen bilgiler, gereğinde her bir başvuru için ayrı sayfa kullanarak verilmelidir.

Bütün başvuru sahipleri kendisini temsil etmek üzere bir kişiyi vekil olarak belirleyebilir. Bu temsilci, Sözleşme'ye taraf olan ülkelerden birinde oturan bir avukat ya da Mahkeme'nin kabul ettiği diğer bir kişi olabilir. Eğer başvuru kendisine bir temsilci belirlemişse temsilciye ilişkin bilgiler başvuru formunun bu bölümünde verilmelidir. Bu durumda Mahkeme Yazı İşleri sadece temsilciyle yazışır.

II. OLAYLARA İLİŞKİN AÇIKLAMA - Madde 47, 1 (d) (14)

Şikayette bulunduğunuz olayları açık bir şekilde, gerekli ayrıntıları atlamadan ancak özlü biçimde anlatınız. Olayları, tarih sırayla ve kesin tarihleri belirterek anlatınız. Şikayetleriniz birden çok konu ile ilgiliyse (örneğin değişik mahkeme prosedürleri varsa), her durumu ayrı ayrı ele alınız ve açıklayınız.

III. ÖNE SÜRÜLEN AYKIRILIKLARA VE İLGİLİ DAYANAKLARINA İLİŞKİN AÇIKLAMA -

Madde 47. 1 (e) (15)

Formun bu bölümünde Sözleşme'ye göre şikayetinizin ne olduğunu olabildiğine açık belirtiniz. Sözleşme'nin hangi hükümlerine dayandığınızı ve formun II. bölümünde açıkladığınız olayların niçin bu hükümlere aykırı düştüğü görüşünde olduğunuzu açıklayınız.

Sözleşme maddelerinden bir kısmının güvence altına alınan haklara belli koşullarda müdahale edilmesini öngördüğünü göreceksiniz (Örneğin 5. maddenin 1. fıkrasına a-f bentlerinde ve 8. 9. 10 ve 11. maddelerin 2. fıkralarına bakınız.) Böyle bir maddeye dayanıyorsanız, şikayetinize konu olan müdahaleyi niçin haksız bulunduğunuza açıklayınız.

IV. SÖZLEŞME'NİN 35. MADDESİNİN 1. FIKRASINA İLİŞKİN AÇIKLAMA -

Madde 47.2 (a) (16-18)

Bu bölümde ulusal makamlar önünde izlediğiniz çözüm yollarını tam olarak açıklamanız gerekmektedir. Bu bölümdeki üç alt bölümü doldurunuz ve her ayrı şikayet için gerekli bilgileri ayrı ayrı veriniz. 18. maddede hakkınızı arayabileceğiniz ve kullanmadığınız başka başvuru ya da çözüm yolu bulunup bulunmadığını bildiriniz. Böyle bir çözüm yolu varsa ne olduğunu belirtiniz (yani başvurunun yapılabileceği mahkeme ya da makamın adını veriniz) ve bu yolu niçin kullanmadığınızı açıklayınız.

V. BAŞVURUNUN AMACINA İLİŞKİN AÇIKLAMA - Madde 47.1 (g) (19)

Burada Mahkeme'ye başvurmakla ne elde etmek istediğinizi kısaca belirtiniz. Ayrıca, Sözleşme'nin 41. maddesi gereğince ileri sürdüğünüz adil doyum taleplerinize ilişkin açıklamaları genel çizgileri ile yapmanız gerekmektedir.

VI. ÖTEKİ ULUSLARARASI İŞLEMLERE İLİŞKİN AÇIKLAMA- Madde 47. 2 (b) (20)

Burada, başvurunuzdaki şikayetlerinizi bir başka uluslararası organa iletip iletmediğinizi belirtiniz. Böyle bir başvurunuz varsa, şikayetinizi sunduğunuz mercinin adını, yapılan işlemlerin tarih ve ayrıntılarını ve alınan kararların ayrıntılarını içeren tüm bilgileri veriniz. İlgili kararların ve öteki belgelerin kopyalarını da eklemeniz gerekir.

VII. BELGELER LİSTESİ - Madde 47. 1 (h) (ASILLAR DEĞİL, SADECE ÖRNEKLERİ) (21)

Başvuru formunun IV ve VI. bölümlerinde değinilen tüm hüküm ve kararlara yer vermeyi ve listenize eklemeyi unutmayınız ve Mahkeme'nin belge olarak göz önüne almasını istediğiniz tutanaklar ve tanık ifadeleri gibi başka belgeler de ilave ediniz. Bir mahkeme ya da başka bir makamca verilen kararların sadece hüküm kısmının değil, gerekçeleriyle birlikte tam metnini ekleyiniz. Sadece Mahkeme'ye yaptığınız şikayetlere ilişkin olan belgeleri göz önünde bulundurunuz.

VIII. BİLDİRİM VE İMZA - Madde 45.3 (22)

Eğer başvuru formu, bizzat başvuru tarafından değil, temsilcisi tarafından imzalanmışsa, başvuru tarafından imzalanmış (daha önce Yetki Belgesi veya dengi bir Vekaletname, Mahkeme Yazı İşlerine gönderilmemiş ise) ve temsilciyi vekil atayan bir Yetki Belgesi de eklenmelidir.

Mahkeme İç Tüzüğü'nün 45. ve 47. Maddeleri

İmzalar

1. Sözleşmenin 33. veya 34. maddelerine göre yapılacak başvurular, yazılı olacak ve başvuran veya başvuranın temsilcisi tarafından imzalanacaktır.
2. Bir başvuru hükümet dışı bir kuruluş veya kişi grubu tarafından yapılırsa, başvuru formu bu örgütü veya grubu temsil etmeye yetkili kişiler tarafından imzalanacaktır. Başvuruyu imzalayan kişilerin bunu yapmaya yetkili olup olmadıkları meselesini Mahkeme'nin ilgili dairesi veya komitesi çözümlenecektir.
3. Başvurucu Mahkeme İçtüzüğü'nün 36. maddesine göre temsil ediliyorsa, bu temsilci veya temsilciler yetkili olduklarını gösteren bir vekaletname veya yetki belgeleri göndereceklerdir

Başvurunun İçeriği

Sözleşmenin 34. maddesine göre yapılacak her başvuru, ilgili Bölümün Başkanı aksine karar vermedikçe, Mahkeme Yazı İşleri Müdürü tarafından gönderilecek olan başvuru formu üzerinde yapılmalıdır. Bu formda şu bilgiler yer alacaktır.

1. a. Başvurucunun ismi, doğum tarihi, milliyeti, cinsiyeti, mesleği ve adresi;
- b. Varsa temsilcisinin ismi, mesleği, adresi;
- c. Kendisine karşı başvuru yapılan Yüksek Sözleşmeci Taraf;
- d. Olayların özlü anlatımı;
- e. Öne sürülen ihlallere ve dayanaklarına ilişkin özlü bir açıklama;
- f. Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası ile konan kabul edilebilirlik koşullarının yerine getirildiğini gösterecek bilgiler (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süreye uygunluk);
- g. Başvurunun amacı ve başvurucunun Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca isteyebileceği hakkaniyete uygun tatmin konusundaki talebin genel çizgileri.

Eklenecek Belgeler

- h. Başvurunun konusuna ilişkin belgelerin ve özellikle yargısal olsun veya olmasın, ilgili kararların örnekleri.
2. Başvurucular ayrıca;
 - a. Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrası ile konan kabuledilebilirlik koşullarının yerine getirildiğini gösterecek bütün ögeleri (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süreye uygunluk), ve özellikle bu maddenin 1 h bendinde belirtilen karar ve belgeleri göndereceklerdir;
 - b. Şikayetlerin herhangi bir başka uluslararası organa iütip iletilmediklerini belirteceklerdir.
3. Kimliklerinin kamuya açıklanmasına itirazları olan başvuruçular, bu hususu açıkça talep etmeli ve kamuya açıklık genel kuralının istisnası olan bu taleplerini haklı gösteren gerekçelerini açıklamalıdır. Daire Başkanı, haklı gerekçeler gösterilmişse istisnai durumlarda kimliğin kamuya kapalı kalmasına izin verebilir.
4. Yukarıda birinci ve ikinci fıkralar ile getirilen yükümlülöklere uyulmaması durumunda başvuru kaydedilmeyebilecektir ve Mahkeme tarafından incelenmeyebilecektir.
5. Başvurunun yapıış tarihi başvuranın, başvuru konusunu, özet halinde dahi olsa, ilk iletildiği tarih olarak saptanacaktır. Bununla birlikte Mahkeme başvuru tarihinin daha başka bir tarih olarak saptanmasına da gerekçeli olarak karar verebilir.
6. Başvuruçular adreslerindeki herhangi bir değişikliği ve başvurularına ilişkin koşullardaki bütün değişiklikleri Mahkeme'ye bildireceklerdir.